APR 20 1920

Published and distributed under permit (No. 781), authorized by Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

РІК ЗАЛОЖЕННЯ 1893.
„СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всї листи, моні-ордери і чеки треба висилати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
„SVOBODA"
("LIBERTY")
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by UKRAINIAN NAT'L ASSOCIATION
at 83 Grand St., Jersey City, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

ОКРЕМЕ ЧИСЛО 4 ЦЕНТИ Урядовий орган Українського Народного Союза — "SVOBODA" — Official organ of Ukrainian National Association. SINGLE COPY 4 CTS.

РІК XXVIII. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., ВІВТОРОК, 20-го ЦЬВІТНЯ 1920. ЧИСЛО 48. VOL. XXVIII. JERSEY CITY, N. J., TUESDAY, APRIL 20, 1920. No. 48.

УКРАЇНСЬКІ ВІСТИ.

ДВА ІМПЕРІЯЛІСТИЧНІ АПЕТИТИ СТРІНУЛИСЬ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ.

Поляки і Москалі хотїлиб задержати при собі землї, які до них не належать.

РИГА, 15 квітня. — Польські мирові услівя і становище Польщі супроти сусідних держав творять осередок европейського забурення, — каже Михайло Фарбман, кореспондент американських ґазет.

В останніх кількох днях я стрінув латиських, литовських, українських і білоруських дипльоматів, а всі з них висловили побоюванне щодо польських апетитів на територію. Всі з них заявили, що границі з 1772 року зроблять пограничні держави, крім Фінляндії й Естонії, польськими васалями. Польський міністер заявив явно латиським ґазетам, що Латвія не має права переговорювати о окремий мир з Савєтською Росією, бо інтересована територія належала до Польщі, а не до Росії, і Латвія може одержати її лише від Польщі.

Майор Буфаль, польський міністер, котрий щойно прибув з Варшави, складає цілком вину на большевиків за опізненнє в заключенню мира. Він каже, що їх відмова вести переговори в Борисові і їх жаданнє загального перемиря були простими штучками для одинокої цїли не допустити до мира. Поляки уважають, що се є їх привілеєм, яко жертви, назначити місце на переговори. Варшава є неможливим місцем задля страху перед пропаґандою, а Петроград був також неможливим.

Польський міністер — каже кореспондент — запевнив мене, що на случай як большевики не вишлють до 17. квітня своїх делеґатів до Борисова, переговори будуть відкликані. Жаданнє границь з 1772 року він пояснив як просту проклямацію принципу. Всяка анексія в історії була злочином, що має бути відпокутуваним і направленим. Польща лише жадає звороту всіх польських територій, забраних Росією, а Польща є готова дати народам тих територій — Латашам, Литовцям, Білорусинам і Українцям — право самоозначення. Польський міністер однак заявив виразно, що Поляки, домагаючись справлення старої кривди, задумали рівночасно створити ряд буферових держав під польським економічним і політичним впливом.

У відповідь на моє питаннє, чи сей барієр має служити проти большевицьких впливів, міністер сказав: „Не виключно; ми попросту не хочемо мати спільної границі з Росією. Росія все буде заборчою, і лише буферові держави дадуть нам відповідне забезпеченнє.

„З Німеччиною ми жиємо явно на ворожій стопі. Ми мусимо все бути готовими на напад Німеччини. Сумніваємось, чи згода буде колинебудь можливою.

„З Литвою наші відносини є тепер напружені, однак ми все сподіваємось, що мир і дружність запанує. Одиноким непокоюючим елементом є литовське духовенство й інтеліґенція, а понад всьо німецькі впливи на литовське правительство. Поляки остовпіли з огляду на неоправдані литовські домагання. Домагання Вильна і Городна є дитинячі".

ДАЛЕКОСХІДНІ УКРАЇНЦІ ЗАХОДЯТЬСЯ КОЛО СТВОРЕННЯ СВОЄЇ ДЕРЖАВИ.

Наради у Микольску постановили покликати до життя независиму державу.

ВЛАДИВОСТОК, 13. квітня. — Визначнійші мужі Сибіри голосять, що є тепер всяка можливість покликати на нарадах в Микольску революційне правительство, що простягалоб свою власть на сибірські землї між океаном і Байкальським озером. Такий крок знівечивби претенсії Японії, котра каже, що окупація Сибіри є конечна, щоб запобігти поширенню большевизму на схід.

Нова територія, котру назветься Далекосхідня Росія, або цілком инакше, не буде цілком независима від европейської Росії, але буде домінією з такими правами і привілеями, як Канада. Буде мати своє правительство, котрого члени не будуть большевиками. Є також можливість, що її назвуть Зелений Клин.

Одинокою перешкодою до виконання сього пляну є бажаннє робучих мас Сибіри закоштувати економічних, суспільних і політичних теорій большевизму.

На нарадах в Микольску беруть делеґати з Приморщини, Сахаліну, Камчатки і Приамурщини. Байкальська і харбінська територія не має своїх заступників, бо їх заняв Семенів.

Не визнають України.

ВІДЕНЬ, 20. марта. — Савєтська преса висловлюється одностайно в той спосіб, що умова Польщі відносно незалежности України безумовно буде відкинена, бо Савєтська Росія нїколи не погодиться на відступленнє Чорного моря. Незалежна Україна загрожує господарською катастрофою цілій Росії.

З боїв на українських землях.

ВАРШАВА, 17. квітня. — Комунікат польського ґенерального штабу доносить про велику концентрацію большевицьких військ у Жмеринці, на Поділлю.

Комунікат дальше говорить: „Усильний атак ворога, спомаганий артилєрією, продовжаєсь. Наші відділи розбили 57 большевицький полк над рікою Славечною, здобуваючи много воєнного матеріялу".

НА ФРОНТІ ПОЛЬСЬКОЇ АРМІЇ, 15 квітня. — Летуни відділу Костюшка, американські вояки в польській армії, полетіли девятьдесять миль поза большевицький фронт і острілювали зелїзничу стацію в Житомирі, на полудневий захід від Київа.

З польського табору в Стшалкові.

У Стшалкові сконцентровано тепер полонених Галичан. Самих офіцерів є около 130. Транспорт з Домбя приїхав 27. січня. Приїхало тоді м. и. 45 старшин. Були тоді великі морози, а вони їхали без лавок, без соломи 5 днів, 29. січня приїхав транспорт з Вадовиць, а з ним около 30 старшин. Один в дорозі замерз, инших привезено сюди перестуджених і хорих. Їх приміщено в найгірших бараках, землянках.

Відносини тут дещо поправилися. На чолі табору стоїть полковник (з Королївства), чоловік добрячий, людяний. Та головним махером в таборі є плютоновий Соберай. Робить, що йому подобається. Його протектором є молоденький офіцер (мабуть галицький жид, Пілят). Були випадки, що Соберай замикав на власну руку полоненого сотника. З кварантани, яку тут устроено в лютім, зробив собі Собюрай жерело особистого заробітку. Достарчував кварантанникам хліб. За бохонець, який купував по 4.— до 4.50 мар. продавав по 6 мар.

В так зв. офіцерськім бараці нема ліжок. Мокро. Через цілий лютий не палено.

Для харчівні дається також мало дерева. Дістається всего раз на день теплу страву. Велика недостача соли. Старшини дістають такий пайок, що й рядовики.

Кореспонденцію передержується по канцеляріх 2 до 4 тижні.

Звільнені ждуть на свій відїзд часом й місяць. На дорогу їх не запровіянтовується. Подання з опінією передержують в канцелярії по кілька тижнів.

Жовнірів держиться строго окремо від старшин. В цілім таборі є понад 10.000 людий. Около половина большевиків. Вони на пів голі й босі. З 4.000 полонених потворено робітничі відділи.

22. лютого була в таборі місія з армії ген. Зелїнського. Один з членів місії приступив до хорунжого Пашкова та особисто зірвав йому з шапки тризуб. Старшини-полонені, яких уживано до помочи по канцеляріях, відмовилися на знак протесту помагати в бюровій праці. Полковник, командант табору заявив їм, що він до сього вчинку непричасний, що він не відповідає за вчинки некультурних людий.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

УКРАЇНЦІ ПО КОЛЬОНІЯХ ЗАПІЗНАЮТЬ ЧУЖИНЦІВ З НАШОЮ ПІСНЕЮ.

Концерти в Рочестер і Бінггемтон викликали подив і пошану для нашої пісні.

БІНГГЕМТОН, Ню Йорк, 17. квітня. — Український Співацький Клюб, що істнує окремо від Драматичного Клюбу, викликав незвичайне одушевленнє своїми двома виступами перед американською публикою 23. марта вечером.

Перший виступ був в готелі Бенета, на зборах і обіді „Ківані" клюбу, що гуртує в собі місцевих професіоналістів; сим разом на зборах були всі місцеві лікарі-дентисти.

Хор співацького клюбу, своїми успішними виступами, здобув собі у присутних безчисленні оплески і похвалу, а для української пісні подив і пошану. Перед розпочаттєм програми панна Юля Присташ промовила до присутних кілька слів на тему політичних і національних змагань українського народу, подаючи притім також дані про користи американських торговців, колиб вони завели торговлю з українською республікою.

Опісля наступила програма. Хор співав пісні: „Ой вербо, вербо", „Ой гиля, гиля", „Ой лопнув обруч" і „Добрий вечір, пані матко". Панна Анна Метренко, з Олифант, співала сольо „Веснівка", а на енкоре „Гей на горі, там женці жнуть". Дует „В гаю зеленім" співали панни Анастазія Присташ і Анна Метренко; на енкоре співали „Ти туман ярком котиться". Квартет „Гей, чого хлопці" відспівали: пані Анна Ткачук і панни Ева, Юля і Анастазія Присташівні. Вкінци танцьовано українського козака: Ева Присташівна і Петро Ткачук, Анастазія Присташівна і Василь Войтів.

Другим разом Співацький Клюб виступав того вечера на річнім бенкеті „Нортмінстерської Кляси Північно-Презбітеріянської Церкви". До Нортмінстерської Кляси належать самі купці і торговці, або як звуть їх з американська „бізнесмени".

На бенкеті панна Юля Присташівна знова виголосила до великого числа присутних коротку промову, в якій сказала між иншим, що український нарід хоче лише справедливости і права самовизначення. „Українці не жадають території, яка не є неоспоримо ними заселена, і бажають лише республіканського правительства, вибраного народнім голосуваннєм і признаного всіми державами світа". Палка промова зробила незвичайний вплив на присутних, які мали першу безпосередну нагоду довідатись точнійше про аспірації українського народу.

Тут хор також відспівав кілька українських народніх пісень, викликуючи між присутними бурю грімких оплесків. Сі два концерти і кілька попередніх незвичайно оживили симпатію Американців до Українців і зближили одних до других. Вони причинились до того, що з усїх чужий кольоній українська є найбільше знана і представлена як найсимпатичнійше.

РОЧЕСТЕР, Ню Йорк, 16. квітня. — У Виставовім Парку почалась минувшої суботи серія пописових виступів усіх чужинецьких груп, яким з великим заінтересуваннєм приглядаються Американці і чужинці. В неділю, 11. квітня, пописувались Італійці, Українці, Москалі і Поляки. Треба пощирости признатись, що з них найкрасше вивязались Італійці й Українці.

Італійці захопили 15-тисячну публику своїми піснями, а українська пісня і музика зчудувала присутних. Співано кілька народніх пісень і національний гимн. Місцева ґазета „Демократ і Кронікл" пише, що італійська музична банда бавила публику ціле пополудне, та всетаки „вона не могла змонополізувати своєї пошани, бо українська музична банда, під проводом Михайла Юркова, здобула собі велику популярність у публики". А про українські пісні ся ґазета пише, що „вони здобули собі заінтересуваннє навіть у тих, що не були з ними доси обзнакомлені".

Поляки старались викликувати заінтересуваннє у присутних, однак мимо величезного напруження енерґії і старань їх виступ не дописав. В очах публики вони стали далеко-далеко поза Українцями й Італійцями. Свідчить про се хочби й сей факт, що в рецензіях часописи розговорились найбільше про Італійців і Українців, а про Москалів і Поляків згадали лиш принагідно, з конечности.

Скликують надзвичайний січовий зїзд.

НЮ ЙОРК, 19. квітня. — Екзекутива Січової Орґанізації Українців у Злучених Державах скликує Надзвичайний Січовий Зїзд до Пітсбурґа на суботу і неділю, 1-го і 2-го мая. Наради будуть відбуватись в Народнім Домі, 1100-1102 11-та улиця, ріг улиці Бінґгем. Початок о годині 9-тій рано.

У відозві до відділів накликується членів вибирати на делеґатів людий способних, які, розуміється, моглиб заняти місце декотрих членів теперішньої екзекутиви, котрі на своє становище цілком не надаються.

Оскільки тут говорять, зїзд скликує екзекутива під напором декотрих діяльних відділів, головно з Шікаґо, Клівленду і Пітсбурґа, котрі хочуть поспитати отамана і писаря, чому вони занедбали принятий на себе обовязок, і взагалі, чому заспали справу січової орґанізації.

ЯК ОКУПАНТИ ВОЛИНІ ПОВОДЯТЬСЯ З БЕЗБОРОННИМ НАСЕЛЕННЄМ.

Молодий американський лікар говорить про насильство Поляків у Луцьку.

ДЖЕРЗИ СІТИ, 19. квітня. — Др. Іван С. Ковальскі, лікар з Шамокін, Пенсилвенія, що служив поручником у французькій армії в Польщі, Росії і Німеччині, прибувши домів, оповідає про страшні знущання Поляків над безборонним населеннєм Волині. Його один опис, який тут подаємо за шамокінськими ґазетами, відноситься до міста Луцька. В слідуючому числі подамо точнійший зміст його оскаржень на адресу Поляків. Треба тут надмінити, що др. Ковалевскі є сам з роду Поляком однак родився у Злучених Державах і є тутешнім горожанином. Він оповідає:

„Від двох років полищені на жир большевицьких орд і протибольшевицьких сил, часами в хаосі, часами під утиском зелїзних воєнних прав, мешканці земель на території між Польщею і Росією не відчувають вже жадної вартости життя.

„З початком минулого мая війшов я до міста Луцька, на Волині, яко командант медичного відділу з французької армії під командою ґенерала Бернарда. Цивільні, як большевики так і Українці стріляли до надходячих військ, забиваючи 30, а ранячи 142. Слідуючого дня ґенерал Бернард, військовий диктатор міста, видав розказ повістити 3.000 мущин і женщин. Жовніри перешукували кождий дім, і де найдено пальне оруже, забирано відти дорослих мешканців. Посіданнє зброї було достаточним доказом, що вони стріляли до жовнірів.

„Не робиться тут жадної ріжниці між мущинами і женщинами. До женщин стріляється також спокійно, як і до мущин, коли лише приловиться їх на переступленню воєнного права. Ніколи я не бачив жовнірів так веселих і щасливих, як тоді, коли вони зґромадили 3.000 мущин і женщин і відпровадили їх на публичну площу, де мали бути повішені. Вішано їх сотками, — а гроблено по 20 трупів разом, мущин і женщин.

„В часі протибольшевицької кампанії побачив я одного польського жовніра, про котрого говорено, що він припровадив шість большевицьких бранців. Коли його спитали, де вони були — відповів гордо аж очи його заясніли: „Робили вони богато клопотів, тому коли ми переходили через міст, пробили їх баґнетами і кинули до ріки". Я пійшов над ріку і побачив шість плаваючих тіл.

Закон в обороні нюйорських комірників.

НЮ ЙОРК, 16. квітня. — Новий закон проти визискування, ухвалений нюйорським соймом, бере в оборону не лише тих комірників, що винаймають мешкання на один рік або довше, але також обороняє тих, що винаймають з місяця на місяць.

„Мейорс Коміті он Рент Профітірінґ" в місті Ню Йорк пояснює, що властителі домів не можуть піднести чиншу більше як раз в році місячним комірникам. Власти остерігають мешканців, що на случай, як влатитель хоче піднести чинш перед днем 1-го жовтня, інтересовані не повинні платити підвишки, лише удатися із справою до суду. Хто платив яку суму 1-го квітня, таку суму має платити до 31. вересня.

Остерігають перед фальшивими грішми.

НЮ ЙОРК, 19. квітня. — Нешенел Сіти Бенк остерігає суспільність перед новими фальшивими паперовими грішми, які появились в обігу в виді 10-20- і 50-долярівок.

ЗАГАЛЬНІ ВІСТИ.

ІТАЛІЙСЬКИЙ ПРЕМІЄР БУДЕ ДОМАГАТИСЬ ПРИЗНАННЯ БОЛЬШЕВИКІВ.

Ллойд Джорж і Мілеран є рішучо проти пляну Ніттого, отже проти признання.

ПАРИЖ, 18. квітня. — Вісти з автентичних римських жерел передають, що премієр Нітті буде домагатись на мирових нарадах в Сан Ремо признання савєтського правительства в Росії. Се викликало велике замішаннє у фінансових і політичних кругах Парижа.

Є однак надія, що проти наміру Ніттого виступлять представники Анґлії і Франції. Мілеран є рішучо проти признання большевиків, а такусаму позицію занимає також і Ллойд Джордж.

Струве міністром закордонних справ; Маклаков буде заступлений в Парижи.

СЕВАСТОПОЛЬ, 17. квітня. — Ґенерал Вранґель, що обняв команду протибольшевицьких військ на Кримі, почав загальне чищеннє свого штабу. Всякі штабові орґанізації він розвязав і офіцирів вислав на фронт.

Змінено також дотеперішнє правительство і покликано нове. Петро Струве є міністром закордонних справ, ґенерал Безметьонов міністром війни, професор Бернадський міністром фінансів, адмірал Ґерасімов міністром фльоти.

Василь Маклаков, представник ґенерала Денікіна в Парижи, буде також змінений і заступлений иншим; будуть також зміни в російськім представництві в Царгороді.

Денікин в Лондоні.

ЛОНДОН, 18. квітня. — Ґенерал Денікин, бувший російський командант протибольшевицьких військ на Україні, прибув минувшої ночи сюди кораблем з Царгороду. Разом з ним прибув також син і дочка ґенерала Корнілова. Денікин бажає замешкати в Лондоні яких три місяці.

Троцький за народньою міліцією.

МОСКВА, 17. квітня. — Усуненнє великої постійної армії в Савєтській Росії і заступленнє її народньою міліцією, до котрої рекрутів побираноб примусово, є в пляні Троцького, російського міністра війни.

В Польщі щось кипить; границі замкнені.

ВАРШАВА, 18. квітня. — Нині Польща зістала замкнена від цілого світа. Зелїзниче, телєґрафічне і почтове полученнє з заграницею перервано.

АНГЛІЙСЬКИЙ ГОЛОС ДЛЯ ПОЛАГОДЖЕННЯ ІРЛЯНДСЬКОЇ СПРАВИ.

„Ню Стейтсмен" радить оставити питаннє Ірляндії ірляндському народови.

ЛОНДОН, 18. квітня. — Перший раз в історії репутований безпартійний анґлійський журнал виступив нині перед своїми читачами із можливістю полагодження ірляндської справи в той спосіб, що Ірляндія стане независимою республікою. „Ню Стейтсмен" говорить між иншим:

„Остаточне рішеннє, чи Ірляндія буде чи не буде складовою частю британської імперії, лежить фактично в руках самого ірляндського народу, чи ми хочемо того чи ні. Однак чим скорше ми погодимося з фактом, що доля Ірляндії не залежить від нас, тим скорше ми запобіжимо тому, що многі з нас уважають катастрофою.

„Коли бажаннє Ірляндії бути независимою республікою вкорінилось достаточно глибоко і кріпко, тоді вона мусить своє осягнути. Вона потребує лише продовжати теперішню тактику, а присилує британські війска вицофатись".

Польща й Україна.

КОПЕНГАГА, 17. марта. — Гельзінґфорські ґазети подають, що польський уряд позволив війскам Петлюри заняти район Ямпіль, Брацлав і Ольгопіль, де український уряд завів уже цивільну адміністрацію.

Предсказують великий брак пшениці.

ВАШІНҐТОН, 18. квітня. — Американський господарсько-торговельний комісар в Лондоні заповідає великий брак пшениці в біжучому році. Хліб в Анґлії спродається по ціні, яку анґлійський робітник заледви може толерувати. З огляду на се, що на сході Европи панує дальше хаос, Европа стратила надію дістати відти пшеницю в короткому часі, тому звернулася за нею до Америки і Австралії. Декотрі европейські держави будуть мусіли спровадити собі в сьому році більше пшениці, ніж в роках передвоєнних.

Яйця в Ню Йорку 75 центів; у Делевар 15.

НЮ ЙОРК, 16. квітня. — Нині ціна „найліпших" яєць в місті Ню Йорку є 75 центів тузин, а в містах стейту Делевар тузин свіжих яєць коштує 15 центів. Ціна спала у Делевар задля здержання посилок, а в Ню Йорку піднеслась задля браку яєць.

ВИКЛАДИ НА КООПЕРАТИВНІМ КУРСІ В НЮ ЙОРКУ.

Отсим подаю до відома, що виклади на Кооперативнім Курсі в Ню Йорку розпічнуться в четвер, дня 22. цьвітня, о годині 8-мій вечером.

Проситься всіх учасників курсу прибути точно у висше назначенім часі. Наука буде відбуватися в „Народнім Домі" (галя 3, II. поверх).

Хто мав би намір додатково вписатися на курс нехай зголоситься в четвер, дня 22. цвітня, або найдальше в понеділок, дня 26. цвітня, перед 8-мою годиною в галі викладів.

Звертаю увагу, що се буде правдоподібно мій послідний кооперативний курс в Ню Йорку. Тому прошу користати, як довго є нагода.

Богдан Дутчевич, управитель курсу.

"SVOBODA" (LIBERTY)

Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893.

VLADIMIR B. LOTOTSKY, Editor-in-Chief.
ANDREW SAWKA, Business manager.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION:		ПЕРЕДПЛАТА:	
United States:		в Злучених Державах:	
1 year	$3.75	на рік	$3.75
6 months	$2.00	на пів року	$2.00
3 months	$1.25	на 3 місяці	$1.25
In Jersey City and to foreign countries:		В місті Jersey City і за границею:	
1 year	$5.00	на рік	$5.00
6 months	$2.50	на пів року	$2.50
3 months	$1.50	на 3 місяці	$1.50
Single copy 4 cents.		Поодиноке число 4 центи.	

В Канади належить висилати гроші лише моні-ордером, а не паперовими грішми, бо сі стоять в Злучених Державах нисше ціни. При виміні числять 15 центів від кождого канадійського паперового доляра.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Телефон Адміністрації і Редакції — 498 Montgomery.

Телефон Гол. канцелярії Укр. Народного Союза — 1838 Montgomery.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланню замовлення належить долучити моні-ордер або чек.

За всі оголошення поміщуванні в „Свободі" редакція не відповідає.

СПРАВА ПРИЗАННЯ УКРАЇНИ І САВЕТСЬКА РОСІЯ.

Голос львівської соціялістичної ґазети „Вперед".

В початках марта, 1918, був підписаний мировий договір в Берестю, на основі якого Росія відмовилася від всяких претенсій до Польщі, Литви, Білоруси, Лифляндії, Естонії, Батуму, Карсу, Ардачану, Фінляндії і України.

Що до України то 6-та точка звучить:

„Росія обовязується негайно заключити мир з Українською Народньою Республікою і принятий мировий договір між сею державою та державами почвірного союзу. Українську територію негайно очиститься від російських війск і російської червоної гвардії. Росія припинює всяку агітацію, чи пропаґанду проти уряду чи публичних установ Української Народньої Республіки".

Сим отже договором признали українську державу Німеччина, Австрія, Болгарія, Туреччина і савєтська Росія.

Дня 11. січня, 1918, вступила Франція, а за нею Англія в офіціяльні взаємини з Україною отже українська державність була також признана Францією і Англією.

„В плоть до антделенія", пише Ленін; „червона армія на вістрях своїх багнетів несе українським робітникам і селянам свободу", пише Троцький в манифесті. В імени „незалежної республіки України" звертається дня 24. лютого с. р. з пропозицією мира Раковський до польського уряду.

А вислід?!

Все те забуто. Десь перед місяцем телеґрафував старенький ґраф Тишкевич голосну вістку, що французький президент Дешанель... признасть Україну. Анґлія досі помагала царському ґенералови Денікінови руйнувати Україну, а Троцький заявляє тепер американському журналістови, що московський уряд не може признати незалежної України. За ним поспішився і Раковський і в харківському дневнику „Комуніст" голосить, що в даному випадку йде о те, щоби створити умовини до постійної злуки обох республік в одну".

Нічого не навчились большевики! Правда, треба признати, що тепер за третім своїм побутом на Україні навчились шанувати хотяй українську культуру. При перших двох наступах на Україну було ґірше.

Ті подвиги на Україні увіковічнив т. В. Винниченко в книжці „Відродженнє Нації": „Ні державности — ні національности" не хотіли вони признати. Тому і поділили Україну на „Донецьку", „Таврійську" і инші федеративні савєтські республіки. Таким робом **хотіли убити українську державність.** Пише він:

Щодо національно-української культури то тут було ще меньше церемоній: „ всю було підведено під катеґорію контр-революції і нищилось без усякого милосердя. Пресу заборонено; українські друкарні конфісковано; книгарні зачинено; школи припинено; а за українську мову на улиці хапано і давано як не до розстрілу, то під небезпечне підозріннє в контр-революції.

І чи справді не є се спадщиною того неясного становища московської соціял-демократії в національній справі. Коли свого часу ще в Швайцарії виходив головний її орган „Искра", то в 44. ч. сеї часописі порушено національну справу. В сій статті автор признає вправді право самоозначення народів, але **не кождого самоозначення,** а далі заявляє, що соціял-демократія повинна стреміти до найтіснійшого зединення пролетаріяту всіх національностий.

Чи справді се баламутне, неясне і не щире становище не є причиною сих найновійших заяв Раковського і Троцького?

Українська держава без огляду на се, чи врешті п. Дешанель надумається і признасть Україну, а за ним Англія; без огляду на добрий чи злий гумор Раковського і Троцького, є і буде.

Ще недавні часи, коли серед певної частини польських соціялістів, а власне АДКПЛ. було переконаннє, що Польське Королівство не може ніколи, а щонайменьше в капіталітичному устрою, бути відділене від Росії.

А коли Микола II. по вступленню на престол віддав і Варшаву і там був принятий з таким вирафінованим патріотизмом, як передтим ніодин польський король, то тов. Мерінґ, один з вождів німецької соціял-демократії, написав з горечю, що видно Поляки погодилися з ярмом, і що воно їм видно не тяжить...

І нам, українським соціял-демократам, байдуже, чи признають ще раз українську державу Англія, Франція; **чи признає її знову в який десятий раз савєтська Росія,** — а важне нам, щоби її признав самий український робітник і селянин.

В 1896. р. писав тов. К. Кавтскі в статті „Фініс Полоніє", що оскільки польський робітник займається національною справою, то не може не виповістись за незалежністю і не витати з радостю кождого кроку в тому напрямі.

Польські соціялісти і се не так дуже національно вразливі ППС-и, але меньше вразливий „пролетарият", так висказався:

„Мається розуміти, говоримо тут не про історичну але народню польську державу. Не може бути байдужою для польського пролетаря національна незалежність, бо не є байдуже для него радикальне усуненнє національного гнету; зріст національної культури; усуненнє терену для ірредентизму, що борючись безнастанно з національним гнетом і гуртуючи до сього цілий нарід, утрудняє клясову боротьбу. Не є байдуже в якій мові урядують власти; радить парлямент, і чи концентруються державні інтереси: в центрі чужої народности, що має чисельну перевагу, чи в народі, до якого належить дана робітнича кляса. Тоді політична боротьба стає більше інтензивна; пролетаріят не є приємнішим пролетаріяту других народностий і веде безпосередну боротьбу за політичні права серед свого громадянства".

До того йдемо і ми, українські соціял-демократи. Ми хочемо мати свою вільну, незалежну, суверенну республіку, щоби тим скорше і успішнійше перевести в житте ідеї і постуляти соціялізму. — **Л. Г.**

ЗАГИБАЮЧИЙ КИЇВ.

Від одного громадянина, що не давно говорив з собою, котра втікла з Києва, одержала львівська газета „Громадська Думка" такі вісти:

Наш чаруючий, святий Київ загибає. Безнастанна зміна влади, перехід з одних рук в другі, дуже діймаючо відбився на нашій столиці. В Києві паношиться неймовірна доріжня і лютують пошесть. Селяне вже зовсім не привозять харчів до міста, бо й їх сильно ограбило здичіле салдатство, а по друге — паперові гроші є вже зовсім безвартними. Смерть забирає тисячі жертв. Лікарі не можуть нічого зробити, бо нема ніяких ліків. Населення тисячами втікає на села, де ще можна сяк-так веґетувати.

Уряд Радянської України перебуває в Харкові, а в Києві править „Ревком Н-ської армії" (Революційний Комітет Н-ської армії) під проводом проф. Затонського (інтернаціоналіста). Ревком припинив пересліджування українських діячів тоді, як серед загального упадку, голоду і пошестий ніяка праця не є можлива. Відношення російських комуністів до українських большевицьких партій (української комуністичної партії, бувших соц. дем. незалежників і боротьбістів (здержливе. Що більше! Російські комуніст иназивають „українських радянських незалежників шовністами. Змагання боротьбістів створити окрему українську червону армію — розбилося о опір уряду.

УКРАЇНСЬКЕ ШКІЛЬНИЦТВО У ЛЬВОВІ.

Промова проф. д-ра Мирона Кордуби (на народньому вічу у Львові, скликаному Місцевим Комітетом УСДП., в неділю, 14. марта у великій салі Народнього Дому).

По рефераті тов. Антона Чернецького, забрав слово проф. **Мирон Кордуба.** Говорив про положенне нашого середнього й висшого шкільництва.

Неменьше скандальні відносини, як в народній школі ім. Шашкевича, панують теж в одинокій українській ґімназії, приміщеній в Народньому Домі. В сій школі, де вчились цілі поколіня, які дармо вичікували якоїнебудь поправи відносин, нині положенне гірше ніж колинебудь. Шкільні власти висилають ріжні гігієнічні приписи, яких мають придержуватись учителі та зараджувати сьому лихови, щоби молодіж фізично не ниділа. Тимчасом самий будинок не відповідає на приміщенне новочасної школи. Нема тут ні огородця, ні подвіря, де би в часі перерв молодіж могла відпочати. Будинок положений в середмістю, найбільше нездоровій частині міста. Здобутий по довгих трудах і заходах будинок на приміщенне української ґімназії при ул. Льва Сапіги, з вибухом війни зареквірували військові власти. В осени минулого року читали ми розпорядок „ради польських міністрів у Варшаві про звільненне всіх шкільних будинків та негайну передачу їх на властиві, шкільні цілі. І що-ж ми бачимо? **Всі польські шкільні будинки звільнено, натомісць будинок одинокої української ґімназії у Львові досі держать військові „власти".**

Науку української мови по ґімназіях на провінції теперішні шкільні „власти" касують. Скасовано теж науку грецько-католицької релігії. Взагалі бачимо тенденцію в напрямі утруднювання користуватись висшою шкільною освітою українській шкільній молоді. Доказом нехай послужить такий факт: **При вписах до ґімназії по вакаціях в Жовкві, управитель тої ґімназії домагався від учеників Українців (10-літніх) посвідки, що вони не відносилися ворожо до польського народу.** (На салі сміх).

Та се можнаб вважати вибриком непочитальної одиниці. Натомісць недавно вийшов розпорядок тутешньої шкільної ради, щоби не приймати 12-літних учеників до I. ґімназійної кляси. Коли зважимо, що величезна більшість української дітвори наслідком воєнних подій не могла побирати науки по кілька літ, то сей розпорядок являється щонайменьше нетолерантним.

Знесено також всі увільнення від шкільної оплати, а натомісць означено шкільну оплату замісць колишніх 40 корон на 60 польських марок. В сей спосіб позбавлено найбіднійших дітий побирання шкільної науки. Панове, що видали сей розпорядок, перевисшили в помислах навіть такого зненавидженого австрійського міністра Ґавча, якого то твором було введенне шкільної, впрочім, низшої ніж тепер оплати.

Перейдім до нашого найвисшого шкільництва. При вписах на львівський університет поставлено таке услівє: **повненне військової служби в польському війску, що мусіло загородити українській молоді вступ до сеї построєної для всіх громадян на рівні — святині науки. Сей факт, нечуваний в цілому культурному світі!**

Українці витягнули з того консеквенції. Думали пійти тим шляхом, яким пійшли в народньому і середньому шкільництві: **заснувати свій приватний університет.** Та „сильні сего міра" сказали, що у висшому шкільництві се неможливе. Коли цілий ряд українських професорів зголосився з рамени Наукового Товариства ім. Шевченка викладати в українському приватному університеті, то теперішні можновладці заявили, що **Наукове Товариство ім. Шевченка не має права уладжувати університетських викладів.** З подібною відмовою стрінулося зі сторони теперішної влади **Товариство Наукових Викладів імени Петра Могили,** яке виключно має займатись викладами, та в останньому часі і **Ставропіґійський Інститут,** хоч має — як вже сама назва вказує — після статута до сього право, а крім сього Ставропіґійський Інститут користувався дозволом на отворенне висшої школи, даним навіть польськими володарями ще в 15. і 16. столітті. Сталось таке, що самі польські власти, „демократичної" польської „республіки" в XX. ст. не вшанували розпорядків своїх володарів з 15. століття.

Бесідник наводить два образці, які довелось йому бачити: в Москві і недавно тому у Львові.

В 1907 р. московські студенти скликали мітинґ, щоби запротестувати проти царського режіму. Одначе до саль їх не допущено, а зібрану публику розганяли царські козаки. Москалі були дуже обурені на поступованне царських посіпак, що не впускають студентів до їх домівки-школи. **Подібний образ можна було побачити кілька днів тому у Львові, коли львівська поліція не впускала української молоді на університетські виклади в Ставропіґії. Се два яскраві образці: Там царська, деспотична Росія, тут: „вільна", „демократична" „республіка"...**

Коли рада міністрів у Варшаві свого часу ухвалила оснувати український університет у Львові, ми немало здивувались. Та тоді се було їй потрібне для Парижа, щоби видобути на Клемансо признанне Галичини Польщі. Тепер про сю справу ніхто і не згадує.

Не тільки до користування університетськими викладами, але до освіти взагалі нас сьогодня не допускають. Ще за австрійського режіму університетською бібліотекою могли користуватись всі горожани без виїмки. **Сьогодня польські університетські власти видали розпорядок, що бібліотекою можуть користуватись тільки звичайні слухачі і професори університету** (Українців ні Жидів між ними нема). Инші мусять звертатись по окремий дозвіл до університетських властий.

Зібравши все те, приходиться згадати звісний „Проєкт на знищенє Русі", виданий 1717 р., в якому вказувано, що найкрасшим середником на знищенне українського народу є **усуненне хлопа від просвіти.** Коли щось подібного могло бути з початком 18-го століття, то треба дивуватись, що з початком XX. століття цілий польський уряд веде свою політику в томусамому напрямі. А прецінь могли-б найтися серед теперішньої польської суспільности розважні одиниці, які повинні сказати:

„Панове, в сей спосіб держави ніхто не збудує!" (Грімкі оплески).

ШЕВЧЕНКОВЕ СВЯТО В КАМЕНЦІ ПОДІЛЬСЬКОМУ.

Наше місто дуже велично відсвяткувало 59-ті роковини від смерти нашого народнього ґенія.

Свято орґанізував окремий Комітет, на чолі котрого стояла Культурно-освітна Управа Головного Управління ґен. штабу. Богато труду в орґанізацію свята вложив полк. Микола Лодченко. Свято вдбіуто на пожертвовання приватних людий і інституцій. Зібрано разом понад 150 тисяч карбованців.

Дня 9. марта відбулася в університетській церкві панахида, відправлена на українській мові з принагідною українською проповіддю. Присутні були представники українського уряду, професори ін корпоре, студенти та представники громадянства.

Вечером тогож дня відбулася в авлі університету святочна академія, присвячена памяти Шевченка. На академії виголосили реферати проф. Плевако, Білецький і Сведніцький. В міжчасі співав студенський хор.

Властиве свято відбулося другого дня.

О год. 11. рано на цвинтарі церкви при площі Олександра Невського відбулася врочиста панахида при участи хорів Національного Державного Театру і юнацької школи. Промови виголосили бувший премір Мусій Чехівький, проф. Бідний, Русова і ин. Опісля уставлено похід з площі Олександра Невського до університету. В поході взяли участь учні середних шкел, студенти, професори, урядовці, робітники і великі маси громадянства. Найбільше враження робили учні юнацької школи, що були впорядчиками походу, та маленькі діти (бо 6 року життя) під проводом С. Русової і п. Животко, що — ступаючи — із синьо-жовтими прапорами, співали „Ще не вмела Україна". Селяне поблизьких сіл дорікали Комітетови, що їх не повідомлено про свято, бо вони теж хотіли взяти в ньому участь.

Під університетом дожидав походу ректор проф. Огієнко, стоячи на самоході, де теж враний ручниками красувався портрет Т. Шевченка. По відповідних промовах похід розвязався. Між учасників роздано листівки з портретом Шевченка і кишенкові „Кобзарі".

Вечером тогож дня відбувся святочний вечір в Народньому Домі. Артисти театру Садовського відіграли „Назара Стодолю". Були теж хорові продукції та декламації.

В часі свята зібрав полк. Людченко на стипендії для студентів 30 тисяч карбованців.

РОКОВИНИ ШЕВЧЕНКА У ВАРШАВІ.

Варшава, 13. марта.

Дня 10. марта о 11. год. відбулася заходами о. Жана і о. М. Кіта співана Служба Божа з панахидою перед виставленим катафалком за померших в борбі за самостійну Україну з нагоди роковин Т. Шевченка. Співав український хор. Прибула майже вся українська кольонія, члени місії, міністерства загр. і військових справ і троха чужинців Богослуження відбулося в р. кат капуцинськім костелі при Медовій вул. ч. 10. Слідуючого дня дісталося Капуцинам за се від польських ксьондзів! — Сьогож дня о 5. год. з пол. відбулися товариські сходини цілої української кольонії у Варшаві в домі при Алеї руж. При товариській гутірці, розмовах, перекусках і співах при фортепяні збіг весело і мило вечір. Співи вийшли дуже гарно. П. голов. отаман Петлюра був весь час присутний як і инші представники українського уряду. Гол. отаман слухав зразу співу з подальше, а опісля не втерпів, підійшов до хору і співав разом з иншими. По „Ще не вмерла Україна" всі з ентузіязмом кликали: „Слава, слава п. головн. отаманови Петлюрі!" Ся вечірка лучила усіх Українців, не було там ні партій ні антаґоністів ні поділу на Придністрянців і Придніпрянців. — Започаткований український хор в Варшаві має дати в недовзі концерт в честь Т. Шевченка. В Варшаві є 4000 Українців, найбільше робітників.

ХОЛМСЬКИЙ СТАРОСТА ХОЧЕ ОБМОСКОВЩИТИ УКРАЇНЦІВ

Під таким заголовком оголошує варшавська соціялістична ґазета „Роботнік" такий історичний документ:

Старосто в Холмі, ч. 668 II, I.

Холм, дня 24. лютого 1920.

До пана Миколи Равлика в Холмі, ул. Надрічна 18.

Щодо внесеного тут прошення за уділенне дозволу на відкритте української книгарні повідомлюємо, **що се прошенне не може бути узгляднене, бо дуже незначна часть людности міста Холму і повіту мнимо (?) українська, може користати з приватних російських бібліотек, яких є в Холмі доволі, і може заосмотритися в часописи і книжки в істнуючих в Холмі книгарнях і бюрах дневників.**

Проте староство не бачить конечної і умотивованої потреби видачі дозволу на відкритте спеціяльно української книгарні.

Від сього рішення можна внести спротив протягом двох неділь від дня доручення до міністерства внутрішніх справ у Варшаві.

Староста:
(підпис нечиткий).

ВІСТИ З ГАЛИЦЬКОЇ УКРАЇНИ.

(На підставі старокраєвих часописий).

Вмираюча Гуцульщина.

Кути, 12. марта 1920.

Кілько то гарних картин не викликує в нашій уяві Гуцульщина. Та, на жаль, ті картини все мають і свою відворотну, темну сторону. При якій згадці иншої частини нашої землі не насунеться на гадку тільки нужди, тільки горя, тільки безрадности, як власне при згадці про Гуцульщину. Нужда придавила увесь нач народ, всю нашу землю та на Гуцульщину лягла вона гробовим каменем.

Та нужда датується не від нині. Червоною ниткою тягнеться вона на богато літ сперед війни. І тоді вже були літа, в яких голодовий дур десяткував населеннє. І тоді вже треба було збирати „на паску для Гуцулів". Та всетаки ті часи в порівнанню з нинішними були золоті. Тоді можна було рушитись у світ. Із сусідної Буковини, як не возом, то на плечах міг кождий напевно принести трохи кукурузи. Та нині Буковина відтята від нас кордоном стереженим з обох боків наїженими багнетами. Перекрастись не легко. **Але не зважаючи на се; не зважаючи й на те, що границю становить бистрий Черемош, Гуцул бриде по пояс у воді в найбільшу студінь і в найбільшу негоду. І щасливий, як бридучи успіє без пригоди на плечах чвертку кукурузи принести. А кілько то румунський жовнір, побачивши на воді стріляє такого мов дику качку і кладе трупом посеред води. Так було в Слобідці; так було в Тюдеві; так було певно і по всіх инших граничних селах! Та смерть нікого тепер вже не лякає. Страшнійша гадка, що от завтра не стане для дітий куска кулещі, не білого чи чорного хліба. „Гуцул бачив хліб як Жид їв".**

Хто не бриде у воду, а на се і не кождий зважиться, платить у горах за 100 кільоґрамів кукурузи 2.000 К. **Люди випродують послідно худобу, якої і так вже обмаль, а то й хати вже продають, щоб ратуватись від голодової смерти.** Я бачив як Гуцулка, зійшовши з гір, не могла докупитись кукурузи; не ставало гроший. **Серед зими зняла з плечий киптар і продала а в „лудені" верталась, але без хліба** (читай кукурузи) **вертати домів не могла.** Та Гуцул не кричить, не нарікає, бо й перед ким?

Підчас французької революції творено для безробітних публичні варстати. А підчас світової богато тяжшої в наслідках війни ніхто собі сим голови не сушить. Ніякої відбудови ніхто ще від 1914 р. не рушив.

Ніякого відшкодовання за воєнне знищенне ніхто не платив. Чи диво отже, що серед таких обставин дур, або як Гуцул каже „ся слабість" збирає обильне жниво? А думаєте, що хтось колись бачив в горах лікаря? В підміських селах увиваються цирулики: пускають крів, кладуть баньки і т. и., витягаючи останні грошики. В подальших селах лічать баби на свій спосіб. А ту ще весна зближається. Передновок усе тяжкий, та сього року катастрофальний! Ні насіння, ні господарських знарядів, ні худоби!

Весна може бути гробом для Гуцульщини.

В. Цалинюк.

СТАРИЙ САМБІР.

Представленне на дохід воєнних інвалідів. — Американська кухня. — Торгове.

В неділю дня 7. марта улаштував у нас аматорський кружок Товариства опіки над жовнірами в Самборі виставу під заголовком „Мартовий кавалєр" і „Аматорський театр". Представленне грали по польськи. Афіші були і в українській мові, на яких було зазначено, що дохід з представлення іде на інвалідів без ріжниці народности і релігії. Але видно, що фірма представляючих була не конче повною, коли не лиш Українці але й Поляки не дописали. Через те представленне покінчилось недобором в квоті 300 К. Українці мали й рацію, що не пійшли, бо впевненням якихось панків, що дохід з представлення пійде на інвалідів без ріжниці народностий і релігії, не можна було вірити.

Американська кухня для убогих Українців в нашому місті є проваджена на велику скалю, то значить дає обіди і тим, які тих обідів не потребують, через що кривдиться тих, для яких властиво ся кухня призначена. Через те, що загал бере обіди, вони гірші і ті, що дійсно потребують їх, дсітають в меньших раціях. На кождому кроці у нас біднійша, пролетарська верства терпить. Заряд кухні забуває, що американські дари, а спеціяльно кухні, призначені для найбіднійших.

Громадський уряд в нашому місті попри всякі инші високі оплати ухвалив і стягає високе торгове. Господар, що іде з повною чи порожною фірою до міста, мусить платити 5 кор. торгового, а ґаздиня 2 кор. від „кобелі", таксамо без огляду на те, чи має що в ній чи ні. Нарід негодує на такі розпорядження старости і громади. Буває й таке, що неодин мужик зпід самого міста вертається на село, яке є віддалене від міста аж чотири милі. В порожні іде, а тут кажуть йому: „Плати 5 кор." „Защо?" — завертає коні і іде домів.

БОРЩІВЩИНА.

Незаконні реквізиції.

Як в борщівському повіті так і в заліщицькому і чортківському народ озлоблений частими незаконними реквізиціями коний. Забирають ті коні, які нащі мужики ще за української влади набули-були дорогою ліцитації за дорогі гроші. Додати треба, що більшість тих коний була не до вжитку; селяне ходили біля них, відкормили, а тепер мусять з ними розставатися і не дістають за се ніякої рекомпенсати ні звороту коштів. Одинока відповідь, яку приходиться їм чути се є те, що Українці не мали права їх продавати. Куди діваються зареквіровані коні, ніхто не відає. Досить, що деяким селянам-Полякам віддають ті коні ніби на переховок і вони мають чим обробити поле з надходячою весною.

ТЕРНОПІЛЬ.

Аматорський кружок.

При тутешньому Горожанському Комітеті завязався заходами тов. М. Онуферківної аматорський кружок, який віднграв в минулу неділю драму Суходольського: „Хмара". В найблизшому часі буде виставлене: „Ой не ходи Грицю". Дохід призначений на цілі Горожанського Комітету.

З БУКОВИНИ.

Один львівський Українець пише до тамошної ґазети „Громадська Думка" осьщо:

Від особи, що перед тижнем приїхала з Черновець, довідався я отсі вістки, якими радо ділюся з читаючою громадою, щоби спростувати деякі новинки, поміщені в наших дневниках.

Від пяти місяців жадних ревізий ні арештовань тамошніх Українців не було. Української ґімназії в Чернівцях не закрито; навпаки наука в ґімназії відбувається правильно. Управителем її є др. Панько Клим.

В перших місяцях окупації місцеві румунізатори використали свою військову власть. Збиралось двох чи трох старшин; входили у села в мішаних повітах і силували громадську раду до підписання заяви з просьбою переміни української школи на румунську, загрожуючи арештом і конфіскатою маєтку. **Тим способом перемінено понад сто українських шкіл в мішаних повітах.** Також знесено українських інспекторів в тих повітах. За австрійських часів на Буковині народнє шкільництво було розділене під національним оглядом так, що українські школи підлягали українським повітовим інспекторам, а повітові українські інспектори враз зі всіми школами були підчинені українському краєвому інспекторови, з яких першим був Омелян Попович, а другим є Антін Клим.

За румунських часів лишено українські школи тільки в чисто українських повітах, а саме в заставнецькому, кіцманецькому, вашківському, вижницькому і черновецькому. З приходом Румунів задержано на дальше національні курії в шкільництві. Українсько-німецьку ґімназію в Чернівцях перемінено на українську, а державний жіночий учительський семинар, який дотепер був німецький, замінено на 3 відрубні національні семинарі. Таким чином в Чернівцях є український державний мужеський і женський семинар. **У всіх українських школах заведено обовязкову науку румунської мови.** В чисто українських повітах шкільництво є надалі підчинене українським повітовим інспекторам.

Адміністрацію гр. кат. парохії в Чернівцях по о. мітратови Костецькому обняв о. Калята, бувший курат Українських Січових Стрільців, якого призначила станиславівська консисторія. Український Народний Дім, який був 6 до 7 місяців під охороною румунських багнетів, — звільнено вже з опіки. Українське житте притихло. Дуже дається відчувати недостача підручників до науки. Нові видавництва не появляються. Поза соціял-демократичним українським тижневиком „Воля Народа" не виходить ніяка инша газета. Румуни теж забажали вести свою окрему політику на Буковині. Йдучи слідом своїх львівських учителів, почали видавати в Чернівцях львівський демянчуківський „Пробій" під назвою „Голос Буковини". Ріжниця в тім, що його не редаґує ренеґат, тільки справедливий Румун.

„оГлос Буковини" видається на те, щоби робити буцімто вдоволяючий настрій з румунської окупації. **Мимо сього нарід не попадає в зневіру. Він сильно вірить, що прийдуть красші часи і окупанти „запрошені задля заведення порядку і ладу", як оголосив в своїм манїфесті ґенерал Садік, покинуть сю країну і оставлять її своїй власній долі.**

БОЛЬШЕВИКИ І НАЦІОНАЛЬНЕ ПИТАННЄ.

В совітській Росії є тепер три напрямки в справі права національностий.

1) **Напрямок Пятакова**, чисто інтернаціональний. Відкидає право національностий і допускає всюди тільки диктатуру пролетаріяту, Інтернаціоналу Совітів.

2) **Напрямок Бухаріна.** Признає пролетаріятови право на самоозначение.

3) **Напрямок Леніна.** Ясно і прямо признає право націй на самоозначение.

Думку Пятакова скоро відкинено і боротьба велася між Бухаріном і Леніном.

По думці Бухаріна савєтська республіка, яка основується на диктатурі пролетаріяту, не може приняти права свобідного самоозначения націй, дивлячись на поняттє „нація" як на поняттє, що обіймає всі кляси суспільности. Вона може признавати робітничій клясі кождої нації їправо на свобідне самоозначение. „Якщо польські робітники — каже Бухарін — не бажають собі жити з нами, не схочуть зробитись частиною одної держави, не примусимо їх до сього силою; санкціонуємо волю польського пролетаріяту. Одначе не санкціонуємо і в ніякому разі не приумємо волі польської буржуазії"!!

Ленін запротестував проти теорії Бухаріна. Він казав:

„Відкидати право на самоозначение націй, сказав він, і проголошувати його правом робітничих кляс — зовсім хибне становище. Воно значить, не числитися з трудностями і кривими шляхами, на які веде розділ на пролетаріят і буржуазію. Бухарін каже: „Я хочу признавати тільки право робітничих кляс". „Се значить, що ви хочете признати те, чого не осягнув ніхто крім Росії. Се смішно". Для піддержки своєї думкі Ленін наводить кільна конкретних примірів:

Гляньте на Фінляндію. Завдяки тому, що ми признали її національне право, процес диференціяцій показався ослабленим. Мені врізался в тямку сцена в Смольнім, де передав мені свої удостовірюючі грамоти представник фінляндської буржуазії, Свинхуд. Він дружно стиснув мою руку; ми обмінялися компліментами. Се було погано. Одначе потрібне було, щоби бачити, що ся буржуазія обманювала народ, кажучи: „Москвичі — шовіністи, і Великороси хочуть проковтнути Фінляндію".

Переходячи до розглянення відносин до революційної Німеччини, сказав: „Революція там розвивалась инакше ніж у нас, в деяких випадках скорше, а в деяких повільнійшими і кровавими шляхами. У нас ні в одної партії не було думки мішати савєти з Установчими Зборами. Та ми повинні жити разом з тією нацією. Тепер шайдеманівці кажуть, що ми хочемо покорити Німеччину. Се куркам на сміх, се нісенітниця; та буржуазія має свої інтереси і свою пресу; все те кричить на сотні міліонів голосів: „У большевиків велика армія; вони хочуть при помочі побіди насадити в Німеччині большевизм".

Переслідування спартаківців доказує, як підбурюють робітників проти комуністів. Як довго буржуазія, велика і мала, ба навіть німецька робітнича партія, є під впливом сього кувкала: „Большевики хочуть завести свій режім силою" — признание робітникам тільки права на самоозначение не облекшить положения. Ми повинні поступити так, щоби німецькі соціял-зрадники не могли сказати, що большевики накидують свою світову систему, яку мабуть можна би при помочі багнетів насадити в Берліні. Кожда нація повинна мати право на свобідне самовизначение. Се облекшить право робітника на його власне определение.

У Поляків пролетаріят також вибрав. Останні числа складу робітничих рад Варшави такі: 350 соціял-зрадників і 297 комуністів. Можна сказати, що там по нашому революційному календарі недалекий вже падолист; тепер там місяць вересень-жовтень 1917 року.

Та перше всього там не видано декрету, що всі краї повинні придержуватись большевицького календаря, а якщо сей декрет появиться, його не будуть пристосовувати. На другому місці стоїть той факт, що більшість польських робітників, визначнійших ніж наші і культурнійших, стоїть на становищі національної оборони і патріотичного соціялізму. Треба підождати. Не пора там балакати про свобідне самовизначение робітників.

Ми повинні організувати пропаганду для подібної диференціяції. Ми її організуємо. Одначе ніхто не стане уявляти собі, що ми можемо не признати під теперішню хвилю права польській нації на самовизначение. Се ясно. Польський пролетаріят йде тимсамим шляхом як і наш і йде до диктатури пролетаріяту, тільки не до такої, як в Росії.

Робітників лякають, кажучи їм, що Москалі, Великороси, що все гнобили Поляків, хочуть завести в Польщі під покришкою комунізму великоруський шовінізм.

В промовах, виголошених Леніном в обороні своєї лінії, він обстоював свою ідею, перестерігаючи своїх товаришів від того рода шовінізму, який різко проявляється незалежно від їх власного бажання і пародіюючи відому пословицю, не побоявся сказати їм: „Пошкреби комунізм і побачиш великоруський шовінізм". Він пригадав велику ненависть інородців до Москалів підчас царату.

„Тільки тепер учимося направляти минуле і те що погане. У нас є — приміром — комуністи, котрі кажуть: **„Однакова школа! Не пробуйте вчити другої мови крім московської!". На мою думку такі слова — не що инше як московський шовінізм. Він глибоко загніздився в нас. Треба боротись проти нього".**

Ленін кінчає доказами Пятакову, що савєтська формула не може тепер запанувати в Европі, де нації не дійшли ще до такої стадії розвитку.

„Головна точка національного проблему лежить в тім, що ріжні нації йдуть тимсамим історичним шляхом, тільки що зигзаками і ріжними відхилами, та що рух культурнійших націй не те, що меньше культурних.

Фінляндія йде инакше ніж ми, Німеччина — ще инакше. Пятаков має рацію, кажучи, що ми повинні бути прямолінійні. Одначе треба боротись пропаґандою, впливом партій, творенем нових обєднань. Та годі все ділати, придержуючись одної і тої самої методи. Вичеркнути чи змінити сю точку нашої програми значило би загальмувати питание національностий. Се було би можливо, якщо істнували би люди без „національних характеристичних рисів". Та сього рода люди не істнують".

(„**Humanite**").

ЩО ТАКЕ „УКРАЇНСЬКА НАРОДНЯ ПАРТІЯ".

(Причинок до історії придніпрянських політичних партій).

Вкінці червня 1919 року, коли українська влада перенеслася до Каменця, серед політичної камінецької організації Української Партії Хліборобів-демократів стався розкол. Хліборобидемократи, принаймі їх керуючий центр, розбились на два політичні табори: групу С. Шемета, що залишили за собою стару назву хліборобів-демократів і групу п. Богуна, що назвали себе Українською Народньою Партією. Але невдовзі між сими таборами почалися розмови про зеднання сих двох груп знову в одну партію. Треба думати, що сі дві групи, майже ідентичні між собою, зіллються знову в одну групу.

Чи се були персональні непорозуміння між провідниками Партії Хліборобів-демократів, чи політичний маневр з певною цілю, — чи партія Х. Д. має на меті перемінити свою малопопулярну на Наддніпрянщині назву: хліборобів-демократів на иншу, більш приємну укр. народнім масам, чи збільшити в такий спосіб право представництва у всеукраїнських національних організаціях — поки що годі сказати.

Коли група п. Богуна (так звані „Богунівці") назвала себе Українською Народньою Партією, — стара українська політична група, що істнує від 1901 року під назвою Української Народної Партії, і яка приєдналась до Укр. Партії Самостійників-Соціялістів на державних підставах з застереженем своєї історичної назви на Всеукраїнському Зізді Самостійників-Соціялістів 17. грудня 1917 року — запротестувала проти неправного присвоєння своєї назви, рівно як запротестував в сій справі офіціяльно Ц. Комітет У. Партії С. С. на таких підставах (наведемо зміст відношень Ц. Комітету У. Партії С. С. до Ц. Комітету новоутвореної Укр. Народньої Партії).

1. Як відомо до Укр. Партії С. С. — 17. грудня 1917 року приєдналась політична група під назвою: Українська Народня Партія (У. Н. П.), яка істнує від 1901 року до сего часу і відіграла протягом 17 років свою історичну роль. Вся Українська Народня Партія приєдналась до Партії С. С. на федеративних основах, забезпечивши собі свою історичну назву, про що не раз писалось в газетах.

2. В основу програми Партії С. С. лягла програма Укр. Народньої Партії і таким чином діяльність Партії С. С. являється продовженим діяльности і співпраці з Укр. Народньою Пар...

3. В Українській Центральній Раді У. Н. Партія мала 5 членів.

4. Таким чином від 17. грудня 1917 року Українська Партія Самостійників-Соціялістів мала офіціяльно застережене право на дві назви: а) Українська Партія Самостійників-Соціялістів і б) Українська Народня Партія (як наприклад російська партія кадетів має дві назви: Конституційно-Демократична і Партія Народної Свободи).

5. Коли в січни 1918 року група Кистяківського і Ко. на своїх організаційних зборах хотіла назвати себе Українською Народньою Партією, то присутні тут 5 членів Ц. Ради, що належали до У. Н. Партії заявили, що політична група під назвою Українська Народня Партія уже істнує від 1901 року. Тоді група Кистяківського на тих же організаційних зборах назвала себе „Українською Народньою Демократичною Партією". Ся група потім швидко розпалась.

Треба думати, що з тих самих причин Українська Народня Республіканська Партія вставила слово: „республіканська".

7. В місяці лютім (23.) 1919 року в урядовій газеті „Ставка", що виходила у Винниці, було оповіщено Ц. Комітетом У. Партії С. С., що партія С. С. з огляду на її минуле і склад має дві назви: У. П. С. С. і У. Н. П., на сі дві назви має законне право і сим попереджує всі політичні групи від присвоєння якої будь — з сих двох назв. Се відомо Ц. Комітетам усіх українських партій.

Після сеї заяви послідуючі постанови Ц. Комітета П. С. С. були підписані двома назвами: „Українська Партія Самостійників-Соціялістів (У. Н. П.)."

8. Останні часи, коли з бігом обставин У. Партія С. С. протягом пяти місяців переслідувалась Урядом Петлюри, політична група зі складу Партії Хліборобів-демократів під проводом п. Богуна назвала себе „Українською Народньою Партією".

Поява сеї нової групи викликала великі непорозуміння на Великій Україні.

В. К.

З БІЛОРУСИ.

Вечір в честь Шевченка в Гродні.

Дня 6. марта с. р. заходом літературної секції Громади білоруської молоді в Гродні відбувся літературно-вокальний вечір для пошанования памяти Тараса Шевченка.

Вечір відкрив гром. **Баранов** відповідною промовою, в якій підчеркнув велике значінне поета в історії відродження українського народу. Присутні вшанували память поета повстанием з місць і відспіванием пісні. Відтак вислухано лекції **Вл. Курського** на тему: „Тарас Шевченко і критичний огляд його творів". Кінцеву промову виголосив **Я. Матусевич**, представляючи Шевченка яко національного поета. Виголошено теж цілий ряд віршів Шевченка по українськи і в білоруському перекладі. Хор відспівав кілька українських пісень. Загалом, вечір полишив дуже симпатичний спомин.

З ЛЯЦЬКИХ ПЕРЕСЛІДУВАНЬ В ГАЛИЦЬКІЙ УКРАЇНІ.

На днях приарештовано двох жандармів, по переведенню наперед ревізії, гром. Марію Стасишинову в домі її батьків в Самборі, яка недавно вернулася з Каменця. Зразу сказали їй, що її заведуть до команданта горожанської сторожі на переслухання. Та замісць у команданта, опинилась вона в неопаленій тюрмі, а другого дня раном під сильний мороз, в легкому убраню, перевезено арештовану до військового суду Д. О. Г. у Львові, де її одначе не принято, наслідком недостачі донесения. Другої ночі була вона в Самборі, а третьої ночі перед військовим судом в Перемишлі, який її одначе не приняв також ізза недостачі донесения і відіслав її до розвідного бюра, а відтам на міську поліцію. Тут стали шукати причини її арештовання і врешті найшли стежний лист з 10. серпня, 1919, оголошений інвігіляційною централею у Львові, що арештована ділала на шкоду польської армії в користь Українців. Щойно тепер військова прокураторія на підставі сього листу увязнила приарештовану і віддала справу слідчому військовому судови. Військовий суд дві неділі шукав за донесенням, на підставі якого був зладжений стежний лист, а коли такого не найдено, випущено її на волю.

ВШЕХПОЛЯКИ НЕВДОВОЛЕНІ ПЕТЛЮРОЮ.

Львівська вшехпольська газета „Слово Польске" в числі з 17. марта лютиться, що Петлюра зайняв у Варшаві один з найкрасших домів; що до нього приїзджають курери із заграниці; що ним інтересується заграниця. Домагається висвітлення „таємниці".

Вшехпольські лідери, гр. Скарбек, кс. Лютославскі і Сейда, домагались від правительства подрібних пояснень в тій справі. На превелике невдоволение „Слова Польского" внесение впало. Більшість сойму вдоволилась заявою премієра, що для правительства було би некорисно давати тепер якінебудь пояснення.

З ХОЛМЩИНИ.

(З листа до редакції львівської газети „Вперед").

„Просимо о поміч. Майже все населенне було насильно прогнано Москалями в 1915 році до Росії. Ще від 1918 р., коли то деякі вернулися з примусового заслання, затративши останні гроші на прокормлене своїх родин, живуть в страшній нужді. Поворот вигнанців ще не покінчений. Вертаються у великих недостатках і не мають помочі. Застають свої майна понищеними, попаленими. Живуть в пивницях та землянках. Не мають средств на відбудову знищених мешкань. Пани все збіже запродують, а бідний люд пухне з голоду і вимирає. Все з кождим днем дорожіє. Кільо чорного хліба дійшло до 22 кор. Про бульбу нема що й думати. Її пани заховали на дорозші часи. Як далі жити, не знаємо. Ніхто про нас не думає. Богатирі собі живуть та з нас бідних Українців насміваються. Представники теперішньої влади годують нас обіцянками.

Просимо Вас, земляки наші, о поміч. Не відмовте нам, для сеї забутої всіми української людности на Холмщині, братньої помочі в грошах, аголовно в харчах".

Селяни села Бозек на Холмщині.

(Слідує 50 підписів).

НАШІ ПОЛОНЕНІ У ВАРШАВІ.

(З письма до редакції „Вперед" у Львові).

Приїхала до нас одна жінка до свого брата і з пануком попала в наші руки одна сторінка часопису „Вперед". Не знали, як її читати, так втішились ми тим, що наконець побачили письмо в рідній мові. Як зраділи ми що ви, в рідному краю, живете; що боретесь. Та як жалко стало нам, полоненим У. С. С. (Українським Січовим Стрільцям) які вже рік тут сидимо між чужими, наче забуті, викляті. Находимось тут в шпиталю як інваліди, хто без рук, а хто без ніг і ждемо поки хтось до нас не навідається. Деякі з нас були в московському полоні, в далекій Сибірі, та і там про нас тямили і надсилали письма й книжки. А тепер, хоч блїзше ми, ніхто про нас не дбає. Хочби одну книжечку нам прислали, одно друковане, рідне слово, а не було-би нам так важко.

Пишу отсей лист лівою рікою, бо права лишилась під Перемишлянами дня 25. червня в часі другого наступу.

Наша адреса: Warszawa, Filia Szpitalu Mokotowskiego N. 168. Sala 3:, ul. Czerniakowska.

Полонені У. С. С.

ЛЯХИ СУДЯТЬ УКРАЇНЦІВ.

Кріси все ще перед судом.

Дня 12. м. м. відбулась у військовому суді ДОГ. у Львові головна розправа проти господарів: 1) Івана Думича з Камінної Гори, повіт Рава Руська, і 2) Антона Мазурека з Долини, о злочин з § 327 з. к. в. Першу розправу вів суддя-майор др. Гехт, а другу суддя-майор др. Гізіньскі. Обох обжалованих увільнено. Потім щодо першого обжалованого вніс прок. майор др. Руґ зажаленне неважности. Обох боронив адв. др. І. Волошин.

За шпіонажу.

Перед військовим судом Д. О. Г. у Львові відбулась розправа проти Ольги Ірми Легкої, учениці учительської семинарії, обжалованої о шпіонажу в користь українських військ, якої мала допуститися в минулому році, перекрадаючись три рази через фронт зі Львова до Брухович, де мала подавати інформації про відносини у Львові, стан армії і т. и. Обжалувана, **17-літна дівчина,** сестра гром. М. Катамаевої, жінки майора українських військ, **яка вже від 7 місяців находиться у вязниці,** борониться на розправі тим, що тільки раз і то на основі перепустки ходила зі Львова до Брухович за провіянтами. В українській команді находилась як арештована, підозріла о шпіонажу в користь польських військ.

Пущену Українцями на свободу ,арештували в поворотній дорозі польські сторожі і присилували її вернутись до Брухович, щоби принести вісти про стан української армії. Як зізнали свідки, обжалована справді ще раз вертала до Брухович, але принесла інформації нецікаві або вже звісні. Тоді її звільнено. Щойно в серпні, 1919, арештовано її з того приводу і передержано до нинішнього дня. З огляду на недостачу позитивних доказів вини, обжаловану увільнив суд від вини і кари. Одначе прокуратор зголосив зажаленне неважности і молода дівчина остає дальше в арештах. Розправі проводив майор Плянер, обжаловував майор др. Руґ, боронив адвокат др. Хотінер.

За злочин проти „військової сили".

Перед військовим судом Д. О. Г. у Львові відбулася розправа проти Ілька Гутника, кравця із Зашкова, обжалованого за переховуванне оружя й амуниції. Обжалуванне опиралось на тому, що за стодолою обжалованого найдено один карабін і 10 набоїв. Супроти недостачі ніяких инших доказів, обжалованого інваліда без ноги, який вже 2 роки пересидів в Талергофі увільнив суд від вини і кари. Провадив розправу камітан Сроковскі; обжаловував прокуратор майор Орскі; боронив адвокат др. Хотінер.

За невіддачу крісів.

Дня 13. марта засіли на лаві обжалованих перед військовим судом Д. О. Г. у Львові Григорій Максимяк, Богдан Музичок, Клим Обертас і Василь Шимків, всі з Вижлова, повіт Сокаль, обвинені о злочин ізза § 237. з. к. в., попонений мнимо через те, що як бувші українські жовнірі не віддали добровільно крісів. По переведеній розправі під проводом судді майора Геттінгера всіх усільнено. Обжаловував шеф прокураторії майор Луковскі, боронив адв. др. Ів. Волошин. Як причину увільнення приняв суд, що обвинені як бувші жовнірі не видали крісів з боязни перед арештованнем, зглядно перед полоном.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

БОФАЛО, Н. И. Бр. св. Николая, від. 127, повідомляє своїх членів, що місячний мітінг відбудеться в неділю, 25. цвітня, о годині 6-тій вечер, в гали Української Січи під ч. 29 Клімо ул. Всі члени мають явитися, а довгуючі мають вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Е. Тимкович, секр.

НОРТГЕМПТОН, ПА. Тов. „Українські Січові Стрільці", від. 44, повідомляє своїх членів, що мітінг відбудеться в неділю, 25. цвітня, о годині 1.30 пополудни, в парафіяльній школі. Кождий член обовязаний явитися на означений час. — А. Чепеляк, секр.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. Тов. ім. Т. Шевченка, від. 64, подає до відома своїм членам, що в неділю рано, 25. цвітня, відбудеться посвячение прапорів в церкві при улици Ван Бюрен, Пасейк, Н. Дж., Всі члени мають прибути. Просимо Хвальні пасейські Товариства, щоби також прибули. — М. Сасс, Н. Ничка, П. Похмурський.

ДО УКРАЇНЦІВ ІЗ СТРУСІВЩИНИ.

Дуже важні наради в справі запомоги потерпівших наслідком війни Українців із Струсова й околиці (повіт Теребовля, Галичина) відбудеться сього вівтірка, дня 20. цвітня, о годині 8-мій вечером, в Укр. Нар. Домі в Ню Йорку (в салі ч. 1), 217-19 Іст 6-та улиця. Всіх Українців і Українок теребовельського повіту проситься на сі наради конечно прибути. 47-48

о. В. Меренків
Осип Стеткевич.

ЗАКАРПАТТЄ, СХІДНА ГАЛИЧИНА І ЧЕСЬКОСЛОВАЦЬКА ДЕРЖАВА.

Під сим наголовком появилася в праській газеті „Трібина" з 22. лютого с. р. довша стаття д-ра Льонгина Цегельського яко відповідь на статтю чеського редактора Ф. Заплеталя. У своїй статті п. з. „О нашу Русь" навів Заплеталь ріжні факти та цитати з послідної доби, які торкаються Петлюри, Денікіна, большевиків і Поляків, головно у справі їх намірів в східногалицькому питанню, а також в питанню Карпатської Руси та чеських воріт до Східної Европи. Петлюра і Денікін, каже Заплеталь, зреклися Західної України в користь Поляків за їх допомогу в боротьбі проти большевиків, а тим скріпили тільки польсько-мадярські наміри, відтяти Чехословаччину від Сходу Европи. Автор покладає надії на російських большевиків, які проголосили самостійну українську саветську республіку із Східною Галичиною, а через те осягнули би Чехи свою ціль, то значить злуку зі Східною Европою. На потверджене своїх виводів навів автор також статтю Михайла Новаковського.

Др. Цегельський простує сі виводи Заплеталя, доказуючи, що акт Андрія Лівицького з 2. грудня м. р. не має жадного правного значіння, бо не є ратифікований леґальною українською властю та не є підписаний всіми членами місії Лівицького, а навіть сам Петлюра його не ратифікував. Широкі маси українського народу і галицька армія змели би з політичної арени кождого політика, який посмів би зректися Східної Галичини, зрошеної потом і кровю українських синів, в користь Польщі. Україна має дальше великий інтерес в сьому, аби мати свобідну дорогу до Европи без польської або мадярської контролі, а се осягне тоді, коли до неї буде належати Східна Галичина, **отже коли буде межувати з Чехословаччиною.** В сьому сходяться інтереси України і Чехословаччини. Впрочім стоять галицькі Українці на становище, що **Східна Галичина мусить ділити політичну долю Києва.** Є вправді під сю пору між Українцями ріжні течії, ріжні орієнтації, однак хто знає, серед яких тяжких умовин приходиться Україні вести свою визвольну боротьбу, той напевно простить їм їх колибання.

Дотично другої справи, іменно Закарпаття, Заплеталь опираючись на статті М. Новаковського, в якій він хотів би получити з частиною України, що мала-б стояти під протекторатом Польщі і Карпатську Русь, називає сей промах посягненнем на суверенні права чеськословацької республіки. Др. Цегельський каже у відповідь на се, що головна річ не в сьому, чи Закарпаттє належить до чеськословацької республіки чи до України, а в тому, аби чеськословацька республіка і Україна мали спільну границю і безпосередну злуку. Чи ся границя буде йти хребтом Карпат чи по словацько-українській етноґрафічній границі, є для обох сторін другорядним питанням. Якщо надана нашим закарпатським братам автономія заспокоїть їх, то нехай остають в чеськословацькій республіці; колиб однак вони хотіли належати до України, то вже і в інтересі самих Чехів не буде лежати задержувати при собі 450.000 ворожих ірредентистів.

Не треба тому непокоїтись нині таким івдокремленим голосом приватної людини, як М. Новаковський. В літі 1919 р. звернувся західноукраїнський уряд через д-ра Голубовича до Праги з бажанням злучити Східну Галичину з Чехословаччиною на федеративній основі. Хто отже хотів злучити цілу Галичину з Чехословаччиною, не стане її ворогом задля границь із Закарпаттєм.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

ОРІЄНТАЦІЯ.

Дивно смішна річ — „орієнтація. Навіть сама дика фантазія не може надумати більше смішного. Останні часи, як то кожен бачить, дали богато фактів, безперечно дійсних, що задля великої скількости людий орієнтація обріла форму брудної, спекулятивної і нечесної промисловости.

I.

Пригадався мені такий випадок. То було в часи повстання проти гетьманської влади на Харківщині. В той момент у місті Харкові пробувало вже дві влади: гетьманська та повстанчеська; в самім місті стояв гарнізон німецьких військ. В одну ніч, на протязі декількох годин, невеличка скількість козаків, підпадавших під наказ отамана Болобочана, роззброїла три гетьманські полки і чи можна подумати: ні одної жертви не потягло за собою се явище!

Одноразово, ранком другого дня, були оголошені відозви: одна від Добровольчеського Центру, друга за підписом отамана Болобочана. Обидві закликали військових осіб до військових справ і обидві загрожували неслухняним смертною карою.

Денікін і Болобочан! Сї дві фігури були в той день загальним предметом міркувань. Перший наказував спішити в ряди Добровольчої Армії, а другий — закликав до Армії Української Народньої Республіки. Гармонія повна: крайнє праве крило суперечилось в той день з більш меньш лівим...

Хто одерже побіду?

Кинулись, кого торкалось, до орієнтації. Як пчоли заворушились... О треба було бачити, як заворушились представники добровольчого центру Гетьманським полкам, в той час роззброєним, обома відозвами було наказано зберігати купність. Старші представники полків запевняли Болобочана, що вони в повнім складі частини, підтримують Українську Народню Владу... Нарешті, Добровольчий Центр добився тимчасового успіху Німецька військова влада запропонувала отаману Болобочану залишити Харків і розташуватись де завгодно але не близше як на 20 верстов від Харкова. Українські частини відійшли. Після сього розпочалась діяльність гидкого, насилування волі. Командір гетьманської дивізії оголосив дивізію невтральною..."Та не так сталось як жадалось.

Зявились ріжні агітатори правого крила, полились обіцянки, загрожування і нарешті запропоновано було всім військовим дати підпис на окремих аркушах паперу з запевненнем (!), що такі реєстри будуть надіслані до Штабу Денікіна, „хто і де бажає служити". Розумієте... Всі захвилювались. Дехто рішуче агітував писатися тілько до Денікіна і розпочали писатись. Лише з боку української влади не було агітації, але в останній момент Українці заворушились теж і листи з утвореними підписами були знищені. Негайно була скликана нарада військових всіх полків. Питанне було поставлене так: Хто не до Денікіна той до українських військ або нікуди але всі щоб памятали, що суд... Божий (!) настане. Рішуче вимогалось підписом сказати. Хто — куди. Орієнтація мусить бути зясована негайно. Здавалось, що всі одразу стали Денікінцями, та так тілько здавалось. Купка Українців несподівано заспівала „Ще не вмерла...", „Заповіт" і демонстративно покинули збори. Настав рішучий момент. Українська купка військових першою утворила підпис: „До військ Української Народньої Республіки". І се страшенно збентежило праве крило. А тут ще сталась така подія. Головний представник Добровольчого Центру оголосив до відома всіх, хто запишеться до Денікіна — залишиться в місті Харкові, хто до військ українських — будуть надіслані до Полтави.

Не похитнуло се юнаків Українців, не залякало їх розставання з рідною хатою, з рідними, близкими. Їх було дуже-дуже мало. 20—30 на 1000. Хиба не тяжкий був стан? Але вони твердо трималися. Решта записалась до Денікіна. На другий день ситуація змінилась. Бідна орієнтація: дісталось їй в той день. Одні кляли її за те, що вона вчора їх одурила; другі кляли її за те, що вона дуже непостійна, а найшлись і такі, котрі крикнули: „ми без орієнтації". Причина заховувалась ось в чому. В той день стало відомо, що всі Денікінці повинні відїхати на Дон, а в Харкові залишаються Українці.

От тут і гадай! Смішна, надмір смішна вийшла історія. З одного боку сильна рука Денікіна, а з другого рідний Харків.

Орієнтація змінилась... Українці відразу стали до праці в полках, зіпхнувши гетьманських васалів, а так звані денікінці, або непорозуміння орієнтації, лавою потяглись до них у найми. Та добре серце в Українців. Приняли, нагодували, забезпечили матеріяльний бік життя, навіть не докоряли... І що-ж нарешті вийшло.

Опинилась Українська армія в тяжкім стані і знову орієнтація... Нашкодили і втікли. А яка-ж нова орієнтація? Поляки культурний нарід; у Поляків порядок... Розумієте?

II.

Хто не знає, як відносились і відносяться Поляки до полонених та інтернованих Українців? Жахом віє від картин польських „турбовань", колись і той, хто не віре, заповниться, що мало яка нація здібна на такі звірства.

„Перешагнувши кордон території України, польська військова влада наказала кому сліх „зібрати" апкідливих Українців і закипіла робота.

„Які-ж ми Українці, біймось Бога", кричать бувші Денікіно-Українці. Ось вже чорним по білому вашкано, що... І вони совали в руки польського жовніра ріжні посвідки, тілько, борони Боже, — не українські і чекали від него якоїсь милости... Та чи то-ж жовніра справа розбиратись з такими питаннями? „Там", махнувши кудись рукою, розберуться, одповідав жовнір, а поки що прошу за мною... Веде їх до команданта. От так оказія: за віщо-ж нас заарештували; мiж сами прийшли до Польщі, ми-ж не вороги її, ми-ж не співчуваємо Українцям... Ні, тут помилка. Командант безумовно розбереться і, трохи заспокоївшись, плелись до команданта.

Полаяли трохи Україну, похвалили лад — аби те чув командант і чекають, що скаже сей останній. А на душі все таки неспокійно чи не промахнулись, чи не одурила орієнтація. Ні. О, яка радість, яке щастє. Командант подивився на документи, побалакав і ласкаво порадив їхати до Варшави, бо там, ніби-то працюють руські організації і допомагають росіянам, а щоб поїздка не обтяжала, командант запропонував зібратись всім на двірець і всіх до Варшави відрядять на кошти польської держави. О-го! Хіба-ж се не чудово? Хиба такого прийому вони сподівались. Сподівались гіршого. Орієнтація не обдурила. Вихвалюють польський лад і порядність відношень. Радіють, що на них не дивляться як на Українців.

Ось і двірець. Зібралось чоловік 600 „запрохáних" до Варшави і чекають потягу. Одні кажуть, що потяг буде не товаровий, бо Поляки розуміють з ким мають діло (!), а другі запевняють, що будуть товарові вагони тілько через те, що в Польщі не досить клясових вагонів. Надійшов потяг. О, як помилились! Були подані звичайні товарні вагони, та се не лихо. Відчинили двері і... зомліли. Вони були такі брудні, такі зіпсовані, що шкода було в них містити навіть худобу. Спробували було протестувати та опеклись. Польський жовнір наказав розміщатись по вагонах, а що вони брудні, то не є зле, можно підмести... Робити нема чого — підмели підлоги вагонів і розмістились. Порядок польський всім подобався. Їхали до Варшави. Знайшлось не мало таких, котрі отверто казали, що будуть вживати заходів або підпасти під польське підданство...

Знову орієнтація. По дорозі на ешалон напали галерчики і от тут одразу поніщилась хвала Польщі. Галерчики не дивились ні на які папери. Не одному досталось бути ображеним навіть фізично... Орієнтація обманула. Замісць Варшави опинились у таборі полонених. Іронія судьби. А всьому виною орієнтація. Як же пізнати раніш...

III.

Життє в польських таборах для полонених та інтернованих заслугує уваги. Бараки, в яких містяться люди досить гидкі. Харч остілько слабий що декілька днів перебування на таких харчах викликають ріжні хороби, знуренність і люди стають схожими на тін. Смерть щоденно підкошує молоді, підломлені польською неволею, сили і щоденно Україна страча десятки своїх синів. А відношенне! Се — жах. Колись картина відношень до українських полонених та інтернованих в польських таборах обмалюється докладно людьми з зелізними нервами. Дуже богато жаху в відношеннях. І фізичне і моральне бичування Українців здається склалося в обовязок таборової влади.

Клята орієнтація знову обманула. Хай се роблять з Українцями, — вони їх вороги, а чому-ж нас не відріжняють від них — тихенько шопочуться проміж себе ті, які мають посвідки про належність до російської нації. Де-ж лад? Миж самі до них прийшли, задля чого вони нас обдурили? — знервовано, але тихо шопочуть покривджені. Добра Варшава. Дякуємо... Голосно гомоніти не вільно — підслуха на лихо жовнір і тоді біда. Клянуть Польщу, клянуть орієнтацію і знову чіпляються за щось нове...

Радіють, сміються, весело тихенько про віщось шопочуться. Та чи можна-ж не радіти? Юденич формує частини. Одразу гуртуються, пишуть заяви, „відрікаються" від демократизму як святиню шанують пімаину орієнтацію. „Одна неподільна". Бачуть се Поляки і поліпшують стан людий з новою орієнтацією. Ну, от і добились нарешті поліпшення стану, весело підморгують один одному... А скільки героїв одразу породилось. Всего Карпатського каміння не вистарчилоб коли роспочати будувати монументи сим лицарям. І смішна і сумна картина.

Чекають відізду до Юденіча.

Тепер вже не кленуть Поляків, бо бачуть, що зрозуміли Поляки свою помилку... Та й то правда, хибаж одразу можна розібратись! Тепер кленуть тільки ту, яка, яко мати рідна, турбувалась про них, кленуть Україну. Одна наперед другого вихваляються своїми гидкими подіями на шкоду України і весело ехидно хихикають. Цікаво! Докладно знаю, що таким шляхом силкувались придбати собі авансом пошану в майбутній службі на користь неподільної.

А бідну „ідею" так шарпали, так висміювали, що навіть чудом якимсь віяло від висновку „Да здравствует..." У них не було ідеї, вони без сорому дурили і себе і других і знали се, та чи можнаж инакше?... Тоді-ж яка користь від орієнтації?

Дочекались. Поїхали. Крикнули, правда ріденько, „хай живе Польща..." д(ивіться!) і у мріях вже будують свою будучність. Їхали до „своїх" де все пахне приємністю.

IV.

До Юденича не доїхали. На шляху спіткав їх Бермонт. Зясували, чи платять гроші, чи добрий харч і недовго міркуючи нанялись до Бермонта. Та хиба-ж не все рівно куди нанятись: і там і тут однакове гасло „Одна неподільна", а грошева справа у Бермонта в красших обставинах... Залишились і почувають себе цілком задоволеними. Пройшла чутка про наступ на большевиків, сміло у мріях підходили до Москви і здавалось піймали таки міцну орієнтацію. А битись прийшло, та не з большевиками, а з латишською демократичною армією, армією молодої держави. З початку мали маленький успіх і раділи. Та не вічне щастє. Латишська армія уперто не хотіла пустити до себе не „бажаних" гостий і зброєю попрохали відійти куди небудь... Зашопотіли: Клята орієнтація на першім пляні! Треба шукати нових затишків. А де: до Поляків вертатись боязко. Латиші не охоче приймають, що робити, куди дiватись?

Покопались у кишенях, найшли свідоцтва і бережно-бережно перечитали їх. О, яке несподівані щастє! То були посвідчення про належність до... українських або військ, або инших яких інституцій. І як же се вони залишились... А колись хотілось непомітно для других викинути; добре, що не викинув.

Нова орієнтація.

V.

Пригадали трохи українську мову, котру не так давно ганьбили і підіймали на сміх, обережно перечитали дорогі папірці і потяглись до Берліну. А в Берліні є і добрі люди і незлобиві відношення. Та що відношення! Є організації, котрі дають і сало, і хліб, і гроші, і теплу кімнату.

Ті добрі люди — представники Української Держави, а милосерні організації — продукти праці тих представників.

Орієнтація змінилась. Раді-не-раді приймайте, бо і ми-ж... та ми, знаєте... за Україну навіть життє покладали!...

Смішна, дивно смішна річ орієнтація, а ще смішнійше те, що момент — пан переконань...

Гр. Молодий.

(„Шлях").

Читайте українські книжки і газети, бо часте читане веде до просвіти, а просвіта — се сила. — Пишіть по цінник книжок до друкарні „Свободи".

МІСЦЕВІ ОГОЛОШЕНЯ.

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕНЯ.

(В сій рубриці містимо оголошеня театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і без довших покликів).

NEW YORK, N. Y.

Українське Тов. „Просьвіта" в Ню Йорку відограє драму в 5-ох діях, Тобилевича **„ПІДПАНКИ" в неділю, 25. цвітня 1920.** точно о годині 6-тій вечер, в гали Укр. Народного Кому, 217-19 Іст 6-та ул., Ню Йорк. Режісер С. Голишевацький. Музика Смолинського. Вступ: $1.00, 75 і 50 цнт. Ся драма з часів панщизняних буде пораз перший виставлена на сцену в Ню Йорку. 48-49

ANSONIA, DERBY, SHELTON і SEYMOUR, CONN.

Подаєсь до відома, що заходом **Амер. Укр. Сітізенського Клюбу** відбудеться **ВЕЛИКИЙ БАЛЬ, дня 24-го квітня** в гали McCormack на 3-ій улиці в Сімор, Конн. Початок точно о 6-ій годині вечером. За первоpядну музику і найліпшу обслугу ручить вже з гори — КОМІТЕТ. 47-48

JERSEY CITY, N. J.

Заходом тов. Просьвіта (Інкорп.) в Джерзи Сіти, Н. Дж. відбудеться

ПЕРШИЙ ВЕЛИЧАВИЙ КОНЦЕРТ

В НЕДІЛЮ, 25. КВІТНЯ С. Р.

точно о годині 3-ій пополудни

в театрі **ACADEMY OF MUSIC, York & Gregory Sts., Jersey City, N. J.**

Концерт в честь і память героїв, котрі віддали життє, борючись за волю і свободу України. Дохід з сего концерту відішлеться до Галичини для голодуючих Українців.

Добре вишколені хори під дірігентурою М. Микитишина і одна з найліпших в стейті музик під дірігентурою професора М. Едельмана. 48-50

Вступ на концерт: $1.00, 75, 50 і 35 цт. Діти від 5 до 10 літ 15 цнт., а Товариства і Братства, котрі прийдуть в комплеті 25 цнт. від члена.

УВАГА: Всі стріткари, котрі ідуть до Джерзи Сіти, переїзджають і стають перед театром.

КОМІТЕТ.

NEW YORK, N. Y.

Тов. „Ходачків малий" в Ню Йорку устроює **ВЕЛИЧАВИЙ БАЛЬ в неділю, дня 25. цвітня** в Liberty Hall, 255-263 East Houston St., New York, N.Y. Початок о годині 4-тій попол. Вступ 50 цнт. Музика добірна. — Вп. Родимці! На бали будемо принимати нових членів до товариства без оплати вступу. 48-50

PHILADELPHIA, PA.

Тов. „Любов" в Філядельфії, Па., устроює **ВЕЛИЧАВИЙ БАЛЬ в суботу, дня 24. цвітня 1920 р. в** Metropolitan Hall, 715-17 Fairmont Avenue, Philadelphia, Pa. Початок о годині 6.30 вечером. Вступ з гардеробою 40 цнт. О численну участь на сей баль запрошує — КОМІТЕТ. 47-49

WATERVLIET, N. Y.

Братство св. Йосафата, від. 35 з Водервліт, устроює **ПЕРШИЙ БАЛЬ** по Великодних Святах в гали Івана Бачія, 2600 4th Ave., **в суботу, дня 24-го квітня.** Початок о годині 6.30 вечером. Запрошуємо всіх Українців з Когус, Савт Трой, Амстердам, з Вадервліт і Олбани, так місцевих як і позамісцевих Українців. На балю буде грати українська банда. Отож запрошуємо всіх на сей баль. За добру забаву ручить — КОМІТЕТ. 48

ПЕРЕПИСКА З ЕВРОПОЮ.

(Українські часописи в Европі проситься о передрук).

Де є **Іван Фрич,** родом з Жебраче, пов. Ліско, Гал., котрий перебував в полоні в Марсянское Лісничество, Богословський завод, Пермска губ., зволить зголоситись до брата: ІЛЬКО ФРИЧ, 105 Thomas Ave, Sayre, Pa., U. S. A. 48

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

(Оголошеня женитьби не приймаєсь. — За одно поміщенне платиться 10 центів за стрічку (5 слів), два і більше поміщень 7½ цента за стрічку від кождого поміщення. Після сих цін дворазове оголошенне з 6 стрічок виносить $1.00).

Не належиться ждати відповідий на листи в справі оголошень, подаваних на адресу „Свободи", бо на такі листи адміністрація не відповідає, але передає їх сторонам, які подали оголошенне. Від сторін належить сподіватися відповіди.

ДО КРАЮ! Хто хоче працювати на кораблі кілька годин денно при легкім занятю, нехай звернеться до: GREENWICH LABOR AGENCY, 129 Greenwich St., New York.

Пошукую своїх знакомих **ІВАСЯ МОСЬПАНА і ІВАСЯ ГУРСЬКОГО,** з села Розважа, пов. Золочів, Гал. Вони будучи в Німеччині робили в місті Schermbeck, опісля виїхали до Америки. Я радби знати чи вони тут ще перебувають чи виїхали до краю. Прошу повідомити на адресу: STACH KUZOSZYN, 228 E. 2nd Street, New York, N. Y. 48-50

Пошукую свого брата **МИХАЇЛА ЛИТОВИЦЬКОГО,** походячого з села Чорна, повіт Ліско, Галичина. Має находитися в Нюарку або в околиці Ню Йорку. Хтоби о нім знав, най мене повідомить а дістане 10 долярів нагороди. Моя адреса: MARIA LITOWICKA, 145 Franklin Street, Johnstown, Pa. 43-48

Пошукую **ГРИНЬКА ГРАНИЧКА,** з села Ушні, пов. Золочів, Галичина. Хтоби про него знав або він сам зволить зголоситися на адресу: THEODORE TYMKOWICZ, Deerfield, Mass. 47-49

Пошукую свого брата **ПЕТРА ТЕРЕШКИ,** з села Неремилова, Галичина. Хтоби о нім знав або він сам зволить зголоситься до: FRED TERESZKA, Brule Mines, Alta, Canada. 47-50

Пошукую свого шваґра **ІВАНА БОДНАРА,** з села Чернеховець, Галичина. Хтоби о нім знав або він сам зволить зголоситися на адресу: HAPA POPIW, 167 Chicago St., Buffalo, N. Y. 47-48

ПОШУКУЮ женщини, котра схотіла би занятися хатою і доглядом двоє дітий, хлопець 3 а дівчина 5-літна. Прошу голоситись на адресу: J. B., R. F. D. 3, Box 73, Irwin, Pa. 48-49

ЩОСЬ ДУЖЕ цікавого для кавалерів і вдівців. Пишіть, залучаючи 2-центову марку на адресу: ROYAL SALES CO., Station O, New York City. 25—

Пошукую **НИКОЛУ ПАВЛОВСЬКОГО,** родом з Коломиї, Гал. Має перебувати в Канаді. Хтоби о нім знав або він сам, прошу зголоситись у важній справі на адресу: ANTHONY MIELNIK, 413 First Ave., New York, N.Y. 48-50

ПОТРЕБА женщини або дівчини до домашної обслуги — варити і прати, при малій родині. Пожадана Українка. Платня $55.00 місячно, з мешканнем і харчом. Голоситись до: MIKE PETERS, 550 Riverside Drive, W. 127th St., New York, N. Y. 47-48

ДЯКОУЧИТЕЛЬ іспитований, з гарним тенором голосом глядає посади при католицькій українській церкві. Може добре управляти хором, провадити парафіяльну школу і уряджувати аматорські представлення. Є молодий і охочий до праці. Може також уділяти лекцій на скрипці. Посаду може обняти від 1. мая. Ласкаві зголошення проситься слати на слідуючу адресу: H. D., c/o "Svoboda", 83 Grand St., Jersey City, N. J. 45-48

ДОБРА НАГОДА!

З причини виїзду до краю продам по дуже приступній ціні **ГРОСЕРНЮ і БУЧЕРНЮ.** Бизнес вироблений межи Українцями і Поляками. Тижневий оборот около 900 долярів. Цілий засіб свіжий. Інтересовані зволять голоситись на адресу: 46-48

139 Morris St., Jersey City, N. J.

СТЕФАН САВЧУК, родом з Тартакова, п. Сокаль, пошукує своїх свояків і знакомих. Прошу їх зголоситись тимчасом на адресу: ST. SOKOLUK, c/o "Svoboda", 83 Grand Street, Jersey City, N. J. 48-50

ПОТРЕБА агента до поплатного заступництва за сталу платню і комісове. Голоситись до: WRIGHT BEATTIE & CO., 175—5th Ave., Room 811, New York, N. Y. 44-57

ПРОДАМ сейчас з причини виїзду до краю два доми, фронтовий і в подвірю, враз з кенди-штором, цілим урядженнєм склеповим і хатним умебльованнем, в добрім положенню і у великім місті. Доми деревляні, рент приносять $56.00 місячно. Ціна $3.500. Сейчас може обняти бизнес і хату в посіданне. Голоситись до: MICHAEL MICHALKOWSKY, 20 Golden Street, Jersey City, N. J. 48-49

НОВИНКИ.

Просьба страйкерів.

Нас просять о поміщенне слідуючої відозви:

Ансонія, Конн., 14. цвітня. — Український Робочий Народе по всіх закутинах Злучених Держав! Здається, Вам звісно, що судьба вигнала нас не перших добиватись кавалка хліба, а то ми страйкуємо повних три тижні і ще не знати, як довго будемо страйкувати, бо ситуація не поправляється. Наше місточко невелике, а на страйк вийшло 4.800 душ. Між страйкуючими є родини по вісім і десять осіб, а що тепер велика дорожня, то ми думаємо, що Робітники і Робітниці зрозуміють нашу просьбу і не відкажуть нам своєї помочи, за яку ми вже згори сердечно дякуємо. Отже просимо Вас, Робітники, котрі відчуваєте нашу судьбу, займіться збіркою, по кілько хто зможе. Жертви проситься слати на адресу: Semko Brochiwski, 87½ Jersey St., Ansonia, Conn. — За Комітет: В. Вавро, С. Брохівський, С. Криса.

Безробітте в майнах.

В копальняній области міста Гейзелтон, Пенсильванія, зачинено 19 копален твердого угля. Около 5.700 майнерів стратили своє щоденне затрудненне.

Законопроект в справі державної підмоги убогим матерям.

Республиканський посол Родес з Місурі вніс в палаті послів у Вашінгтоні законопроект, аби держава давала пенсію таким матерям, котрі не мають спромоги виживити себе і свої діти без заробітку. Законопроект пропонує, щоби матір за одну дитину низше 16 літ життя діставала з державної каси 16 долярів місячно, а за кожду дальшу дитину по 8 долярів місячно.

Робітничі убрання яко протест проти дорожні.

По многих містах Америки, а особливо в Ню Йорку, почалася широка агітація, щоби мущини замісць теперішних дорогих убрань уживали робітничих штанів і блюз. Ся агітація вийшла з кругів богатих промисловців і урядовців. Робітниче убранне коштує всього 3 до 6 долярів, а зробить таку саму прислугу як і дороге платтє. Богато осіб з нюйорської „сметанки" повбиралося в пролетарські одяги, маширують ґрупами по улицях, виголошують до зібраних людий огнисті промови проти дорожні та захочують публику до купованя і ношення робітничого плаття. Рух за ношенням робітничих одягів поширився вже значно в 11 стейтах, де по містах закладаються відповідні клюби (оверол клобс). Члени тих клюбів шлюбують носити робітничі штани і блюзи так довго, доки не подешевіють звичайні убрання. Оноді появився на засіданню конґресу в робітничім одязі один посол, якого прочі товариші повитали оплесками.

Осторога перед фальшивими банкнотами.

Федеральний Резервовий Банк в Ню Йорку видав оповіщенне, яким остерігає всі банкові інституції Другого Федерального Резервового Дистрикту, що появилися в обігу підроблені 10, 20 і 50-долярові банкноти, виставлені на імя Федерального Резервового Банку. Сфальшовані банкноти пізнати по тім, що друковані на папери, який не має в собі шовкових жилок, а 20 і 50-долярівки не мають також печатки і числа.

Вплив проґібіції на відносини в шпиталях.

В минулому році проґібіція поменьшила число алькоголічних пацієнтів в шпиталях міста Ню Йорку від 70 до 90 процент. Наслідком того в шпитали Белвю зроблено місце на 7.000 нових пацієнтів річно, рахуючи, що пересічний пацієнт остає в шпитали 5½ дня.

Лікарі в індустрії.

Як властитель якоїнебудь індустрії бачить, що вона підупадає і його дохід зменьшується, то він негайно кличе компетентного лікаря-експерта.

Війна показала, яке велике значіннє має фізична сила, котра тепер, в часах реконструкції, є не меньше потрібна як в часах війни. Нині Америка йде на торговельні перегони з другими націями, отже людська сила має для американської індустрії неоцінену вартість.

Кождий недужий робітник в якімнебудь заводі є погубою для того рода індустрії, в якій він працює. Доси ніхто не звертав на се уваги. Заводові експерти рахували фабричні доходи й розходи більше загально і на тім кінчилося. Однак лікарі-експерти фізичної сили доказали, що вона відграє велику ролю в індустрії. Лікарі стараються розвязати сей проблем, атакуючи насамперед венеричні хороби.

В сім напрямі вже зачато роботу, котра показалася дуже успішною. В однім з великих заводів у Вест Вірджінії за порадою лікарів-експертів заведено безплатну клініку для недужих на венеричні хороби робітників. Про успіх сеї клініки говорить президент згаданого заводу в своїм рапорті до Публичної Обслуги Здоровля Злучених Держав. Він каже, що клініка коштувала компанію від 5.000 до 6.000 долярів, але зате здоровлє й успішність робітників поліпшилися о 33%. Иншими словами, компанія на заложенню такої клініки заробила 40.000 долярів і причинилася до піднесення стану здоровля своїх робітників.

Недостача ґазетного паперу в Канаді.

З Отави, Канада, доносять, що недостача ґазетного паперу в Канаді приневолила тамошних видавців англійських ґазет заснувати компанію з капіталом 40 мілюнів долярів, яка має забезпечити постійне і достаточне запотребованнє. Компанія має намір закупити 1.000 квадратових миль ліса і побудувати там паперовні.

Похід сліпців до столиці Анґлії.

Кількома дорогами маширують до Лондону сумні ряди сліпців в числі около 1.000 осіб. В міру наближування до столиці Анґлії ряди сих калік постійно побільшуються. Вони йдуть до Лондону по те, щоби перед премієром Ллойдом Джорджом висказали свої жалі і щоби доказати видючим людям, яким страшним і діймаючим каліцтом є сліпота. Всі ті сліпці плянують на день 25. цвітня демонстрацію на найбільшій лондонській площі.

Великий голод у Словаччині.

До Відня доносять, що у Словаччині панує нечуваний голод. Кажуть, що люди, обезсилені голодом, падають на улицях, та що вибухають голодові розрухи в ріжних місцевостях. В Карчаві населеннє вдерлося до бюра чеського контрольора харчів, виволікло його на улицю і убило. Війско стріляло до товпи й убило 12 осіб.

Упадок Відня.

Відень виказує убуток населення о 200.000 до 250.000. Не йде тут тільки о жертви війни, але головно о виселеннє з Відня. Доси чверть міліона душ покинуло Відень; з того половина жінок. Наслідком сього загальне число мешканців Відня обнизиться до двох міліонів. Товарів у Відни також з кождим днем меньше. Осередком середної Европи стає зате Прага.

Численні страйки минулого року в Канаді.

Протягом минулого року в Канаді було більше страйків ніж якогонебудь иншого року в історії сього краю. Всіх страйків і льокавтів було 290, число страйкуючих виносило 140.000, а діткнених страйком фірм було 1.913. Наслідком страйків робітники стратили близко чотири міліони робучих днів.

ЗГАДКА ПРО РІДНИЙ КРАЙ.

Вітер віє зза лиману:
Що там чути в нашім краю?
Що там чути, що чувати,
Що там роблять наші брати?

Одні по могилах у чистому поли,
Другі з голоду мруть у ляцькій неволи,
Треті кров на полю свою проливають,
Вкраїну від напасників визволяють.

Колиби ти, Богдане, устав із могили
І вздрів, що кати з України зробили,
Ти-б заплакав певно гіркими сльозами,
Як Москалі нищать її з Ляхами.

Москалі зрубали вишневі садки,
Тільки полишились обдерті хатки.
Поляки знов ріжуть людий, палять села,
Смутна картина — смутна-невесела!

Покищо боріться сами там за морем,
Бо ми вам лиш грішми помочи ще можем,
Розбивайте зайдів, кайдани порвіте
І власною кровю волю окупіте.

На Вкраїні я родилась, та її не знаю;
Маленькою мене взяли до чужого краю...
Я тут живу — моє-ж серце далеко за [морем,
На Вкраїні нашій славній, що покрилась [горем.

Болить мене моє серце, як Тебе згадаю,
Що не в Тобі треба жити, а в чужому [краю.
На Вкраїну я зза моря думками літаю,
Повернутись до родини я ще гадку маю.

Анна Д. Борден.

З ПОЛЬСЬКИХ СПРАВ.

Закриття польських шкіл на Шлеску.

П. А. Т. доносить з Тешина:

„Всі польські школи в остравськім басейні по шлеськім боці закриті. Учителі мусіли тікати, бо чеська боївка загрозила їм смертю".

Польський консулят в Ціріху.

З Варшави доносять, що польске міністерство для закордонних справ ухвалило знести консулят в Женеві і перенести архів і інвентар до Ціріху, де становище ґенерального консула обійме дотеперішний консуль в Берліні Ключиньскі.

Польські соціялісти і справа мира.

Центральний Виконавчий Комітет П. П. С. видав в справі мира відозву до московського народу, в якій м. и. сказано:

П. П. С. поборює імперіялістичну політику, що опирається на примусовім силою чужих народів. П. П. С. стремить до того, аби справу т. зв. окраїн вирішено згідно з їхніми інтересами, на підставі свобідного рішення населення тих країв.

В союзі з пролетаріятом цілого світу хоче будувати польський пролетаріят свою соціялістичну республику, на своїй землі, на ґрунті незавсимости, яку собі виборов, а не тим способом, аби він мав аректися своєї державної окремішности. В імя мира, з імя соціялістичної будучности визволених і незавсимих народів — польський робітник пересилає братерський привіт московському пролетаріятови.

Страйки.

Польські часописи доносять, що в дирекціях краківській, люблєльській, радомській і варшавській вибухли страйки зелізничників. Страк в Люблині зломано, а страйковий комітет арештовано. Також страйк в дирекціях варшавській і радомській не вдався. Тільки в краківській дирекції страйк тревае далі. До страйкуючих приłучилися також вищі урядники краківської дирекції. Головний зарад польських зелізничників видав відозву до страйкуючих, в якій м. и. сказано:

„Апелюючи до совісти всіх зелізничників, приказуємо членам польського стоваришення зелізничників працювати інтензивно не вважаючи на агітаторів і тих, що підбурюють до страйку, патнуючи їх супроти властий, як зрадників вітчини.

„Не губіть Польщі... Памятайте що ви Поляки".

В Варшаві вибух загальний страйк усіх міських робітників. Переговори страйкуючих металевих робітників з роботодавцями зірвані. Для скріплення становища метальовців, покинули роботу робітники ґазівні і електровні. В полудне станули трамваї. Електрівню змілітаризовано. Військові власти приказали робітникам ставати до роботи о півночі і то під загрозою поставлення їх перед воєнний суд. Тоді робітники електровні вернули до роботи. Инші ні. В міністерстві робіт ведуться далі наради.

СТАРОКРАЄВІ ПОСМЕРТНІ ВІСТИ.

Ванда Весоловська, жінка лісничого в Підгородю коло Рогатина, померла 28. лютого, осиротивши шестеро нелітних дітий, з яких найстарший син Омелян служить від 1914 року при У. С. С. — В. І. П.

Д-р Роман Ілевич, професор акад. гімназії і доцент камянецького університету упокоївся у Львові дня 16. н. ст. марта по короткій недузі у 29 році життя. Покійний належав до найідейнійших людей серед нашого громадянства. Брав живу участь у виділах тов. педагогічного, „Учительської громади" і тов. ім. Петра Могили. Був чоловіком енергічним і безпримірно трудящим. Полишив гарну наукову спадщину, печатану у віденських фахових „Wienerblaetter" та по українських виданнях. В часі війни похоронив батька, а тепер лишив круглою сиротою свою безталанну матір. Серед товаришів по званню і молодіжи оставив він по собі великий жаль, як сердечний товариш і взірцевий учитель. Занедужав на скарлятину, яка повалила його на ложе смерти. І знов одна, величезна страта, якої нема ким заступити у нашім громадськім і культурнім життю. В. Н. П.

о. Омелян Вінтоняк, адміністратор Бануніна помер дня 14. с. м. в 32 р. життя, набравшися висипного дуру при сповнюванню душпастирських обовязків. Похорони відбудуться 17. с. м. рано. Полишив жінку і двоє дітий. В. Н. П.

Анастазія Німасна, жінка возьного „Народної Торговлі" померла 15. с. м. в 57 р. життя. Похорони відбудуться в середу дня 17. с. м. о годині 2. попол. з дому Ринок ч. 36. В. І. П.

Антонія з Кміцикевичів Базилевичева, жена пароха в Берлині коло Бродів, померла дня 11. марта 1920 в 46 р. життя. В. І. П.

Нуся Стисловська, дочка о. Миколи Стисловського, пароха в Девятниках, абсольвентка учительського семінара, померла дня 6. марта с. р. в 20. році життя на пятнистий тиф в Тростянці Малім. Покійниця визначувалась горячою любовю до свого народу і з молодечим жаром та пожертвованнєм працювала для його освіти й освідомлення, не зважаючи на теперішні тяжкі обставини. Приготовляла гурток сільських дітий до школи; займалася збираннєм жертв на полонених та інтернованих; несла в мужицьку хату українську книжку і пісню, розраду і поміч. Набавившися страшної пошести на селі, передчасно зійшла в могилу ся надійна робітниця на народній ниві, оплакувана не лише родиною, але й усім селянством, серед якого зєднала собі велику любов і поважаннє.